

Groenewold

Adviesbureau voor
Milieu & Natuur

**Natuurtoets
Fort aan de Buursteeg, Renswoude**

Opdrachtgever	Teus'Advies Verlooplaan 6 3771 HG Barneveld
Contactpersoon	Teus van Essen teus@teusadvies.nl

Uitvoering	Groenewold Adviesbureau voor Milieu & Natuur	
	Dossiernummer	2022-063
	Versie	Okt.22-v5
	Behandeld door	Lex Groenewold
	Datum	7 oktober 2022

Inhoudsopgave

1	Aanleiding en doel	3
2	Beschrijving situatie	3
2.1	Omschrijving gebied	3
3	Relevante wetgeving	4
4	Aanpak Natuurtoets	5
4.1	Gewenste ontwikkeling	5
4.2	Bronnenonderzoek	6
4.3	Locatiebezoek	6
5	Effecten plan/activiteiten op Flora en Fauna	7
5.1	Vaatplanten	7
5.2	Amfibieën en reptielen	7
5.3	Vlinders en libellen	8
5.4	Zoogdieren	8
5.4.1	Vleermuizen	8
5.5	Vogels	9
5.5.1	Vogels algemeen	9
5.6	Overige soorten	9
6	Gebiedsbescherming	10
6.1	Natura 2000	10
6.2	Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Groene Contour (GC)	10
6.3	Aantasting	11
6.3.1	Wezenlijke kenmerken en waarden	12
	De oppervlakte en samenhang van het NNN	15
7	Mogelijke maatregelen en compensatie	16
7.1	Uitzonderingen (6.3 lid 1 a, b of c)	16
7.1.1	Compensatieplan	16
8	Conclusies en aanbevelingen	17
8.1	Algemeen	17
8.2	Beschermde soorten	17
8.3	Gebiedsbescherming	18
8.4	Natuurnetwerk Nederland / Groene Contour	18
8.5	Voorbehoud en zorgplicht	19
9	Advies	20
10	Literatuur	21
	Bijlagen	21

Bijlagen

1. Overzicht situatie
2. Foto's plangebied
3. Samenvatting natuurwetgeving
4. Uitspraak NDFF
5. Voorbeeld voorzieningen

1 Aanleiding en doel

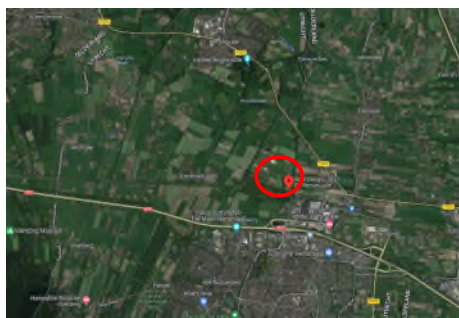
Initiatiefnemer heeft het voornemen op het perceel van Fort aan de Buursteeg, Buursteeg 2 te Renswoude, de bestaande situatie vast te leggen in het bestemmingsplan en daarnaast een kleine uitbreiding van de horeca en een aantal extra activiteiten. De gemeente heeft aangegeven in principe te willen meewerken aan het plan.

Ter onderbouwing van de aanvraag is onder meer een natuurtoets nodig om de eventuele gevolgen voor de flora en fauna in beeld te brengen. Adviesbureau Groenewold Milieu & Natuur is gevraagd hiervoor een quickscan uit te voeren.

2 Beschrijving situatie

2.1 Omschrijving gebied

Een overzicht van de situatie is weergegeven op de figuren in de bijlage en hieronder. Op het Fort aan de Buursteeg in Renswoude is het 'Grebbelinie Bezoekerscentrum' gevestigd. De locatie ligt in het zuiden van de gemeente Renswoude, vlak ten noorden van Veenendaal. Het fort is een Rijksmonument. In 2016 is een vergunning verleend voor een aantal van het bestemmingsplan afwijkende onderdelen. De noodzakelijke financiële drager van het bezoekerscentrum is het restaurant. Nadat begin januari 2021 het kantoor van gebiedscoöperatie O-gen leeg kwam te staan, is het plan ontstaan het restaurant uit te breiden, binnen de bestaande bebouwing.

De gewenste activiteiten omvatten een hogere maximale horecacategorie, gebruik van het voormalige kantoorterras t.b.v. horeca, gebruik van een aantal opslagruimten. Inpassing van de terrassen en gebruik van twee terrasoverkappingen. Een tijdelijke tent van 50 m² voor outdoor activiteiten (geen verharding). Plan is een afwijkingsbevoegdheid op te nemen voor eventuele (her)bouw van een oud kruitmagazijn, welke bij realisatie dan ook dienst kan doen als opslagruimte voor de outdoor activiteiten op het fort.

3 Relevante wetgeving

De natuur in Nederland is beschermd. Er zijn beschermde gebieden en beschermde soorten. De bescherming is per 1 januari 2017 geregeld in de Wet natuurbescherming (Wnb). De provincie is in de meeste gevallen bevoegd gezag voor ontheffingen en vergunningaanvragen. Voor wat betreft de Europees beschermde gebieden en daarin levende soorten sluit de Wet hierop aan (Habitat- en Vogelrichtlijn en Verdrag van Bern en Bonn). Dit omvat ook de bescherming van de Natura 2000-gebieden.

Ook de soortbescherming sluit aan bij de Europese regelgeving. Alle in het wild voorkomende vogels zijn beschermd (art. 3.1 Wnb, conform Vogelrichtlijn). Verder alle soorten uit de Habitatrichtlijn (strikt beschermde soorten, art. 3.5 Wnb). Tot slot is er nog een nationale lijst met 'Andere soorten'. Deze nationaal beschermde soorten (art. 3.10 Wnb, 1^e lid) zijn aangewezen in de Bijlage bij de Wnb. Onderdeel A betreft een verbod op het opzettelijk doden of vangen van de genoemde in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers. Onderdeel B verbiedt het opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van de genoemde vaatplanten in hun natuurlijke verspreidingsgebied.

In het voorliggende onderzoek worden de consequenties in beeld gebracht van de beoogde plannen en vindt toetsing plaats.

Als door het treffen van maatregelen tijdens de werkzaamheden en na de realisatie van het project, wordt voorkomen dat er verbodsbepalingen uit de Wnb worden overtreden én de functionaliteit van beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen komt niet in het geding, is er geen ontheffing nodig. In sommige gevallen is het noodzakelijk of raadzaam om vooraf een ontheffing aan te vragen bij de Provincie. Ook kan het zijn dat voor een aantal van de geplande activiteiten vrijstelling geldt. Dit kan per provincie enigszins verschillen.

Als het plan invloed heeft op Natura 2000-gebied of gelegen is in het Natuurnetwerk Nederland moet dit inzichtelijk worden gemaakt en is mogelijk een vergunning noodzakelijk. Ook hiervoor is de provincie het bevoegd gezag.

Een samenvatting van de natuurwetgeving is weergegeven in Bijlage 3.

4 Aanpak Natuurtoets

De voorliggende quickscan is gebaseerd op een locatiebezoek, beschikbare gebiedskennis, verspreidingsgegevens en bekende ecologische principes. Hieruit moet blijken of en zo ja welke beschermde soorten in het plangebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 4). Verder is gekeken of de voorgenomen activiteiten invloed hebben op beschermde gebieden (hoofdstuk 5).

Als er effecten mogelijk zijn zal kort worden ingegaan op mogelijke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen. Ook op basis van de algemene zorgplicht kan het nodig zijn maatregelen te treffen.

4.1 Gewenste ontwikkeling

Het plan omvat de volgende activiteiten:

1. Een hogere, maximaal toegestane horecacategorie, in combinatie met een nieuw maximaal vloeroppervlak voor de horecafunctie, zodanig dat de hele begane grond van het bezoekerscentrum (612 m² bvo) daarvoor gebruikt mag worden.
2. Het terras dat bij de voormalige kantoorruimte hoorde, mag ten dienste van de horeca worden gebruikt.
3. De realisatie van twee opslagruimtes voor het restaurant en voor de outdoor activiteiten op het fort. Dit gedeelte was reeds verhard t.b.v. laden en lossen.
4. Het kunnen bouwen van een seizoensgebonden c.q. tijdelijke tent van 50 m² voor de outdoor activiteiten op het fort (voor het geven van instructies).
5. De mogelijkheid om een extra opslagruimte te realiseren voor de outdoor activiteiten. Daarbij is het voornemen om een verloren gegaan kruitmagazijn op het fort te gaan herbouwen.

Daarnaast zijn met de realisatie van het bezoekerscentrum een aantal zaken anders gerealiseerd dan het bestemmingsplan aangeeft of dan dat met de omgevingsvergunning voor het bezoekerscentrum is beoogd. Deze zaken zijn ruimtelijke inpasbaar en dragen bij aan de geschetste doelstellingen voor het fort. Ze worden dan ook ingepast in dit bestemmingsplan. Het gaat dan om de volgende activiteiten:

6. De terrassen die deels anders zijn gerealiseerd dan de omgevingsvergunning aangeeft (en daardoor per saldo circa 20 m² kleiner zijn geworden), mogen niet door een horecabedrijf in categorie 1c (of 2) worden gebruikt (gebruik van de terrassen leidt tot een restaurant groter dan 250 m², waardoor die niet in de geldende, maximale horecacategorie past).
7. Over de terrassen zijn twee terrasoverkappingen gemaakt. Dit zijn bouwwerken waarin het geldende bestemmingsplan en de omgevingsvergunning voor het bezoekerscentrum niet voorzien.

De effecten op beschermde soorten zijn beoordeeld op basis van de diverse uit te voeren activiteiten. Uitgangspunten hiervoor zijn:

- het gebruik van het beoogde tentveld voor plaatsing van een tijdelijke tent en outdoor activiteiten
- het gebruik van één van de vijvers voor het handmatig bouwen van een vlot als onderdeel van de outdoor activiteiten
- de gewijzigde plaatsing en gebruik van de terrassen
- het realiseren van opslagruimte naast het kantoor
- het vervallen van de overdekte fietsenstalling
- het eventueel herbouwen van een kruithuis

4.2 Bronnenonderzoek

Het plan ligt in kilometerhok x:166/y:451. Een eerste indruk is te verkrijgen bij het Natuurloket en waarneming.nl. Er is gebruik gemaakt van een uitdraai van de gegevens van de Nationale databank Flora en Fauna (NDFF) via quickscanhulp. Met deze gegevens in combinatie met een locatiebezoek en ecologische kennis kan een goede inschatting worden verkregen van de locatie en het belang daarvan voor verschillende soorten.

Om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen is verder gebruik gemaakt van openbaar toegankelijke en betrouwbare bronnen, zoals verspreidingsatlassen, rapporten, recente artikelen en internetsites (zie literatuurlijst).

4.3 Locatiebezoek

Tijdens een locatiebezoeken op 13 mei en 10 juni 2022 is het gebied en de directe omgeving opgenomen. Het bezoek levert informatie over de op dat moment aanwezige soorten. Een quickscan is geen volledige inventarisatie. Om toch een goed beeld te krijgen van te verwachten soorten is een locatiebezoek bij de quickscan wel van groot belang. Samen met beschikbare literatuurgegevens is dan een inschatting te maken van de geschiktheid van het plangebied voor mogelijk hier voorkomende beschermde soorten.

De resultaten zijn weergegeven in de hoofdstukken per soortgroep.

5 Effecten plan/activiteiten op Flora en Fauna

Dit hoofdstuk gaat in op de vraag of er beschermde soorten voorkomen in of om het plan-gebied. Hierbij zijn de meest voorkomende soortgroepen apart benoemd.

5.1 Vaatplanten

Het plangebied bestaat uit een oud fort dat later in gebruik is geweest als camping. Later is het bezoekerscentrum hier gevestigd en is de structuur van het oude fort hersteld. Er is een aantal vijvers aanwezig gekoppeld door de grachten. Naast het bezoekerscentrum, met voorzieningen bestaat het terrein in hoofdzaak uit grasland met wandelpaden, (hout)wallekes en een aantal bosstroken. Op de oude vestingwallen is een ruigtevegetatie aanwezig, met struiken, groepjes bomen en houtwallen.

Aangetroffen zijn algemene soorten, zoals madeliefje (foto boven), fluitenkruid, veldbies, jacobskruiskruid, gewoon biggenkruid, smalle weegbree, kleine klaver (foto onder), zachte ooievaarsbek, zilverhaver, teunisbloem spec., gewone reigersbek, gele lis, grote lisdodde, dagkoekoeksbloem, harig wilgenroosje, brandnetel, watermunt, pinksterbloem, heermoes, rode en witte klaver, paardenbloem, kruipende boterbloem en diverse grassen zoals gestreepte witbol.

Een in de NDFF in de nabije omgeving genoemde soort als kartuizer anjer is niet gevonden en betreft overigens waarschijnlijk aanplant.

Er is bij verdere realisatie van de plannen geen sprake van overtreding van art. 3.5 of 3.10 Wnb. Het aanvragen van een ontheffing is voor de flora niet nodig.

5.2 Amfibieën en reptielen

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën of reptielen aangetroffen. De vijvers en grachten zijn waarschijnlijk voortplantingsgebied van diverse amfibieën, zoals bruine en groene kikker complex (gehoord) en kleine watersalamander. De NDFF maakt melding van de kamsalamander in de omgeving, maar is niet bekend uit het fort. De NDFF maakt geen melding van reptielen in de omgeving. Amfibieën gebruiken het water als voortplantingsgebied en zijn daarnaast veel op het land in bosjes, natte plekken en in de dekking. In het open en kort gemaaid grasland zijn amfibieën behouden een enkele doortrekker niet te verwachten. De vestingwallen bestaand uit ruigtevegetatie, bosjes en bomen. Daarmee is er ruim voldoende schuilgelegenheid, zomer- en winterverblijf aanwezig. De beoogde activiteiten vinden plaats op de open delen zullen geen negatieve invloed hebben op deze soortgroep.

Eén van de plannen betreft het handmatig bouwen van een vlot als onderdeel van het aanbod outdoor activiteiten. Dit zal plaatsvinden in één van de vijvers, met één specifieke plaats voor het inlaten en uit het water halen van het vlot (zie rode cirkel). De activiteiten vinden alleen plaats in de dagperiode. Als deze activiteit plaatsvindt na de meer kwetsbare voortplantingstijd van de amfibieën, zijn negatieve effecten niet te verwachten. Bij voorkeur de vlotbouw alleen in de zomerperiode en het najaar uitvoeren. Dan kunnen de jonge dieren, indien aanwezig, zelfstandig wegluchten.

Een ontheffing op basis van art. 3.5 of 3.10 van de Wnb is voor deze soortgroepen vooralsnog niet nodig.

5.3 Vlinders en libellen

Tijdens het veldbezoek zijn geen libellen gezien. Wel enige algemene vlindersoorten zoals citroentje en dagpauwoog. Het is mogelijk en waarschijnlijk dat libellensoorten in de grachten en vijvers voorkomen (bijv. watersnuffel en vroege glazenmaker). De plannen hebben hierop geen negatieve effecten. Vanuit de NDFF zijn verder geen beschermde soorten in de omgeving van het plangebied bekend.

Een ontheffing op basis van art. 3.5 of 3.10 van de Wnb is voor deze soortgroepen niet nodig.

5.4 Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten aangetroffen of te verwachten. In de omgeving zijn wel waarnemingen bekend van eekhoorn, egel, steenmarter, konijn en kleine marters zoals bunzing, wezel en hermelijn. Deze soorten kunnen het gebied doorkruisen en gebruik maken van de grachten, de hoogteverschillen en de houtwallen. Het zijn behalve de eekhoorn vrijwel allemaal nachtdieren. De activiteiten vinden plaats in de dagperiode en op de grasvelden. Er worden geen bomen gekapt of door de houtwallen en bosranden gelopen met de activiteiten. De verwachting is daarmee dat er geen negatieve effecten zijn voor deze soortgroepen. Het gebied blijft verder volledig voor deze soortgroep beschikbaar.

Bij de planrealisatie kan een klein aantal verblijfplaatsen van de algemene en laag beschermde kleine zoogdieren verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten hier echter niet nodig, omdat hiervoor behoudens de algemene zorgplicht, vrijstelling geldt conform de Omgevingsverordening van de provincie Utrecht.

5.4.1 Vleermuizen

Volgens de literatuurgegevens komen in de omgeving van het plangebied diverse soorten vleermuizen voor, zoals de gewone en ruige dwergvleermuis, franjestaart, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis en de laatvlieger. Deze soorten zijn strikt beschermd onder de Wet natuurbescherming, op basis van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Zowel de zomer- als winterkolonies, als paarplaatsen en kraamkamers zijn beschermd tegen verstoring en vernietiging. Ook belangrijke foerageerroutes zijn beschermd. Er worden geen gebouwen gesloopt of bomen gekapt. De activiteiten op het buitenterrein vinden plaats in de dagperiode. In het restaurant zijn wel activiteiten mogelijk in de avond. Op basis van de waarnemingen ter plaatse zijn geen (potentiële) verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen of te verwachten.

De watergangen zijn aantrekkelijke plekken voor foeragerende vleermuizen. Dat blijft in de toekomstige situatie ook het geval. Sommige vleermuissoorten zijn gevoelig voor lichtverstoring. Hoewel het restaurant op redelijke afstand van de watergangen ligt is het advies wel om onnodige verlichting richting de watergangen te voorkomen.

Er vindt dan geen aantasting plaats van verblijfplaatsen, (potentieel) onmisbare vliegroutes en foerageergebied. Er is als gevolg van de beoogde ingrepen geen schade te verwachten op vleermuizen.

Het aanvragen van een ontheffing op basis van de Wnb is voor zoogdieren niet nodig.

Eén van de plannen omvat t.z.t. de herbouw van een oud kruitmagazijn, als cultuurhistorisch element. Een optie is om bij realisatie daarvan te onderzoeken of dit is te combineren met realisatie van verblijfplaatsen voor vleermuizen. Bijvoorbeeld kraamplaatsen in de mu-

ren of winterverblijfplaatsen in een kelder. Gezien het aantal soorten in de omgeving is dat zeker kansrijk te noemen.

5.5 Vogels

Op basis van waarnemingen tijdens het veldbezoek, de terreingesteldheid, waarnemingen uit de directe omgeving, bekende verspreidingsgegevens en ervaring is een inschatting gemaakt over mogelijk aanwezige soorten in het gebied. Er is geen broedvogelinventarisatie uitgevoerd.

Tijdens het bezoek zijn de volgende vogels rond het gebied gehoord en/of gezien: koolmees, zwartkop, roodborst, boomkruiper, ekster, houtduif en grote bonte specht.

Diverse roofvogels zijn bekend vanuit de omgeving, zoals buizerd, boomvalk, sperwer, havik, ransuil en steenuil. Er is specifiek gelet op de aanwezigheid van nesten en/of roestplaatsen van roofvogels in de bomen rond de randen (5-10m). Deze zijn niet aangetroffen.

Er zijn verder geen andere beschermde soorten in het plangebied aangetroffen of te verwachten. Gezien de situatie zal verdere realisatie van het plan geen negatief effect hebben op broedvogels.

5.5.1 Vogels algemeen

In het algemeen geldt dat ingrepen in een plangebied tijdens het broedseizoen (15 maart – 15 juli - huismus 15 augustus) sterke negatieve effecten hebben op de meeste vogelsoorten door vernietiging van broedplaatsen en verstoring van de reproductie. Wettelijk gezien is dat verboden (art. 3.1 Wnb).

Verstoring van broedvogels is in sommige gevallen wel toegestaan, mits er geen negatief effect is op de populatie (art. 3.1 lid 5). Het beschadigen of vernietigen van nesten is wel verboden en dient te allen tijde te worden voorkomen. Dit is mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels. Is dat niet mogelijk dan dient aantoonbaar te zijn onderzocht (deskundige) dat er geen vernietiging van nesten van broedvogels zal plaatsvinden.

Als bijv. met de inrichting van het terrein wordt gewacht tot het broedseizoen bestaat een kans dat grondbroeders eieren gaan leggen. Dan moet met de realisatie worden gewacht tot de jonge vogels zijn uitgevlogen. De effecten op (broed)vogels in het plangebied en de directe omgeving zullen verder beperkt of nihil zijn. Na realisatie van de loods ontstaan overigens ook weer nieuwe broedmogelijkheden voor diverse soorten.

Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen moeten zoveel mogelijk worden voorkomen. Dit is mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels. Is dat niet mogelijk dan dient aantoonbaar te zijn onderzocht (deskundige) dat er geen vernietiging van nesten, eieren of jongen zal plaatsvinden.

5.6 Overige soorten

Van de overige beschermde soorten en soortgroepen is te stellen dat deze in het plangebied niet voorkomen of zijn te verwachten. Ook zullen de geplande activiteiten geen effect hebben op deze soorten.

6 Gebiedsbescherming

Dit hoofdstuk beschrijft in algemene zin de te verwachten effecten van realisatie van het bestemmingsplan op beschermde gebieden en doelsoorten.

Het plangebied ligt in het buitengebied van Renswoude.

Artikel 2.1 Wnb vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouding van bijzondere gebieden in Nederland. De Wnb sluit aan bij de Europese gebiedsbescherming zoals vastgelegd in de Vogel- en Habitatrichtlijn. De Nederlandse wetgeving heeft dit vastgelegd in een groot aantal Natura 2000-gebieden.

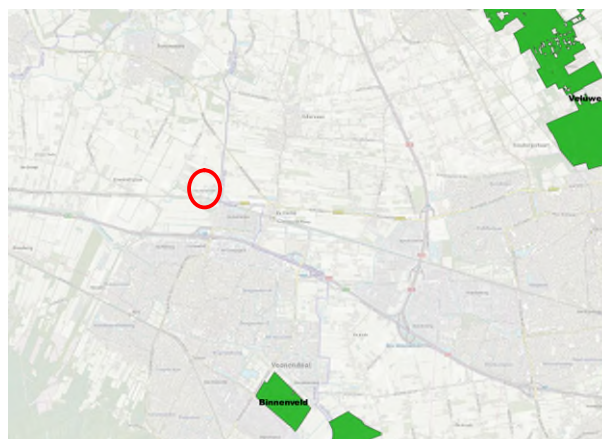
6.1 Natura 2000

Natura 2000 omvat een samenhangend Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Alle Europese lidstaten dragen hieraan bij. Natura 2000 is gericht op het behoud van natuurgebieden en de ontwikkeling daarvan. De Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn vormen hiervoor de onderliggende basis. Alle Natura 2000-gebieden liggen binnen het Natuurnetwerk Nederland (de voormalige Ecologische Hoofdstructuur).

Het plan ligt op ca. 3.8km ten noorden van Natura 2000-gebied Binnenveld en ca. 7 km ten westen van de Veluwe (zie figuur hiernaast PDOK juni 2022).

Gezien de aard van het plan en de ligging t.o.v. de Natura 2000-gebieden zijn met zekerheid geen effecten van het plan te verwachten op de instandhoudingsdoelstellingen en habitattypen.

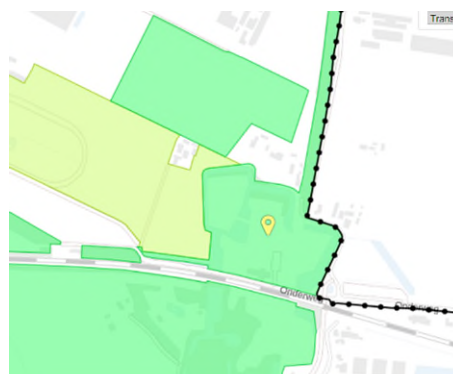
Nader onderzoek of een Wnb-vergunning is niet nodig.

6.2 Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Groene Contour (GC)

Naast toetsing op Natura 2000-gebied vindt separaat een toetsing plaats op het natuurbeleid van de provincie Utrecht. De provincie heeft voor het NNN (de voormalige Ecologische hoofdstructuur) aanvullend beleid opgesteld en per 1 april 2021 vastgelegd in de Interim Omgevingsverordening Utrecht (IOV). Het plangebied ligt geheel binnen het NNN en grenst aan de westzijde aan de GC.

Op basis van de IOV wordt iedere aantasting van het NNN ook gezien als een aantasting (de term significantie is vervallen). Wijzigingen in het bestemmingsplan zijn niet toegestaan wanneer deze nadelige gevolgen kunnen hebben voor de wezenlijke kenmerken en waarden van het natuurnetwerk.

De kwaliteit en oppervlakte van het natuurnetwerk Nederland mag niet achteruitgaan en is gericht op behoud van de samenhang tussen de gebieden van het natuurnetwerk Nederland.

Binnen het NNN is het beleid dat een bestemmingsplan geen ontwikkelingen toelaat die leiden tot aantasting van het NNN (de wezenlijke kenmerken en waarden, kwaliteit, samenhang en oppervlakte). Hier zijn een drietal uitzonderingen op waarbij aantasting onder voorwaarde van o.a. mitigatie en compensatie mogelijk is. Het gaat hier om:

- a) ontwikkelingen van groot openbaar belang,
- b) ontwikkelingen die binnen een samenhangend gebied leiden tot een versterking van het NNN (Meerwaardebenadering), of
- c) ontwikkelingen die beperkt worden gewijzigd of worden toegevoegd, waarbij die wijziging of toevoeging noodzakelijk is voor de instandhouding van de bestaande bestemming.

Het plangebied is gelegen binnen het NNN. Daarom is een beoordeling nodig op basis van de voorwaarden in de IOV. Daarbij hoort het in beeld brengen van de wezenlijke kenmerken en waarden van het plangebied en de effecten van de ontwikkelingen op deze wezenlijke kenmerken en waarden, inclusief de oppervlakte en de samenhang.

6.3 Aantasting

Dit betreft het inzichtelijk maken of en wat de aantasting is van de ontwikkelingen op de locaties die buiten het bestemmingsplan van 2010 en de Omgevingsvergunning van 2016 vallen.

- In de aanvraag is de parkeernorm aangehouden conform de vergunning in 2016, wat neerkomt op totaal 130 parkeerplaatsen. Daarvan liggen 100 op het P-terrein oostelijk (buiten het NNN) en liggen er 30 naast het bezoekerscentrum.
- De 30 parkeerplaatsen bij het fort zijn vergund aanwezig en zijn ook toegestaan op basis van het geldende bestemmingsplan. Voor de parkeerplaats zijn geen veranderingen voorzien. Parkeren leidt niet tot aantasting van het NNN.
- De zeecontainers voor opslag zijn geplaatst aan de zuidzijde van het bezoekerscentrum en komen in plaats van de eerder geplande overdekte fietsenstalling. Dit terrein was al verhard voor het laden en lossen. Gevolg van de legalisatie van de zeecontainers zal zijn dat de geplande, maar nog niet gebouwde fietsenstalling, waarin de omgevingsvergunning uit 2016 nog voorziet, niet zal worden gebouwd. Dit betreft een gebouw van 55 m². Het oppervlak van de zeecontainers blijft hierbinnen. Realisatie van de zeecontainers i.p.v. de beoogde fietsenstalling leidt dan ook niet tot aantasting van het verhard oppervlak. In feite wordt dat kleiner omdat het terrein waar de fietsenstalling was gepland nu onverhard blijft. Na definitief worden van het bestemmingsplan zal ook inpassing plaatsvinden met hagen. Advies is daar inheemse natuurlijke soorten voor te gebruiken.
- In het bestemmingsplan is een afwijkingsbevoegdheid opgenomen voor de eventuele herbouw van het oude kruitmagazijn. Dit zal een plek moeten zijn op het zogenoemde redoute. Dat is het noordwestelijke deel van het fort. Als dit tot een toename van verhard oppervlak leidt is dat in de zin van de IOV een aantasting. Het is echter nog niet bekend of het er komt en hoe dit er exact uit zal gaan zien. In ieder geval is dan waarschijnlijk wel compensatie noodzakelijk. Overigens liggen er ook kansen door bijvoor-

beeld potentiële vleermuisverblijfplaatsen. Dit moet verder worden uitgewerkt op het moment dat dit aan de orde is. In het bestemmingsplan kan als voorwaarde worden opgenomen dat herbouw van het kruithuis pas mogelijk is nadat er voldoende compensatie is gerealiseerd.

- Op het terrein ligt een pad van halfverharding langs de highlights van het fort. Dit zorgt er voor dat de betreding van het grasveld beperkt blijft omdat mensen graag een route volgen. Het geldende bestemmingsplan stelt geen beperking aan het aantal, de breedte of de routing van wandelpaden. Het is overal op het fort mogelijk om, ook zonder aanlegvergunning, paden aan te leggen. Veranderingen aan de padenstructuur zijn niet voorzien. De padenstructuur leidt niet tot aantasting van het oppervlak van het NNN.
- De terrassen zijn anders aangelegd dan vergund, één terras wordt bij het restaurant betrokken en over de beide terrassen worden overkappingen mogelijk gemaakt. De terrassen zijn hierbij per saldo niet groter worden dan vergund. Er is sprake van een afname van circa 20 m² aan ruimte voor terrassen.
- Op het als zodanig in gebruik zijnde outdoorterrein wordt voorzien in de mogelijkheid om een tijdelijke tent (zomerseizoen) te mogen plaatsen.

6.3.1 Wezenlijke kenmerken en waarden

Op basis van de IOV heeft de provincie gevraagd de wezenlijke kenmerken en waarden van het plangebied in beeld te brengen.

Bestaande en potentiële waarden van het ecosysteem

Het betreft een oud fort als onderdeel van de Grebbelinie. Het terrein is lange tijd in gebruik geweest als camping met alle voorzieningen die daar bij horen. Inmiddels is het historische karakter hersteld en is een bezoekerscentrum gerealiseerd. Doel is een mix van cultuur- en natuurhistorie aan de bezoekers te tonen.

Bij het herstel zijn onder meer de vestingwallen hersteld en ontwikkelt zich een ruigtevegetatie. De centrale grasvelden worden zo nu en dan gebruikt voor activiteiten die passen bij het historische karakter. Ook de outdoor activiteiten vinden plaats op de centrale grasvelden en in de dagperiode. Op het grasveld aan de noordwestzijde (ook locatie oud kruitmagazijn) is het plan in de zomermaanden een tijdelijke tent neer te zetten zodat er een schuilgelegenheid is bij slecht weer.

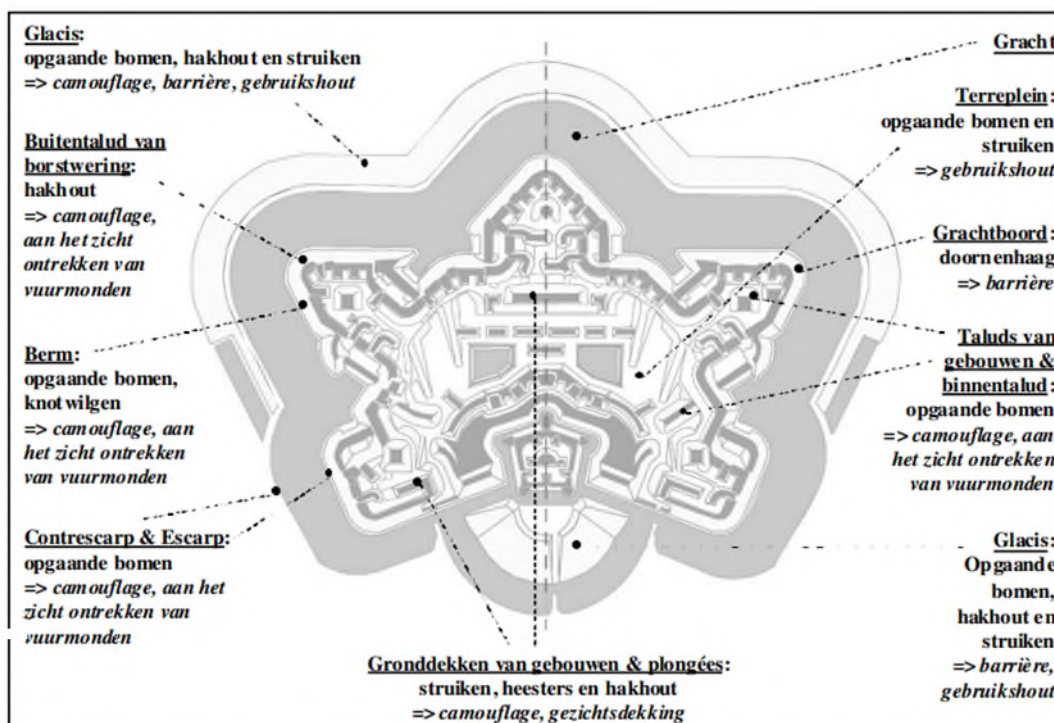
Op basis van het locatiebezoek zijn op de grasvelden zelf alleen algemene plantensoorten aangetroffen. Het beheertype op het fort is L02.01 Fortterrein Historische beplanting. Deze beplanting op en rondom de vestingwerken had een aantal functies, zoals dekking (fort en militairen), barrièrefunctie en leverantie van hout. Er werden vaak schietwilg, Canadese populier, eik, grauwe abeel, fijnspar e.d. toegepast rondom het fort en struiken en heesters in het fort zelf, liefst met doornen (bijv. meidoorn, sleedoorn, stekelbrem). Verder veel hakhout zoals van els, es, eik en esdoorn.

Op basis van de historische gegevens was het terrein binnen de vestingwallen vooral voor het gebruik. In feite is dat ook de situatie die na het herstel is beoogd te realiseren. Alleen is er nu geen militaire functie maar een cultuurhistorische in combinatie met enige recreatieve activiteiten. Dat is ook nodig om het geheel in stand te kunnen houden.

Bij de beschrijving van het beheertype L02.01 Fortterreinen is benoemd wat het beheer inhoudt. De belangrijkste beheermaatregelen bestaan uit het onderhouden van de wallen en bijbehorende graslanden en de (al dan niet historische) beplanting. Maaien en afvoeren van het maaisel van de wallen is één van de belangrijkste beheermaatregelen. De schuine taluds van de wallen maken maaien vaak moeilijk.

Tot het beheertype Fortterrein behoren de stelsels van wallen, beplanting en terreinen inclusief de gracht, met uitzondering van de gebouwen van het fort. Het gaat hierbij vrijwel altijd om 19e en vroeg 20e eeuwse complexen.

De aanwezige historische beplanting, vaak knotbomen en meidoornhagen, worden periodiek afgezet. Deze maken onderdeel van fortterrein en vallen niet apart als landschapselement onder de beheertypen Houtwal, Struweelhaag, Knotboom, Elzensingel of Knip- en scheerheg.

Figuur 2.6

Schematisch overzicht soort beplanting en functie van beplanting op forten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (Bron dwarsdoorsnede fort: Steenbergen & Van der Zwart, 2006)

Het grazige gedeelte van het fortterrein wordt niet apart als beheertype Kruiden- en faunarijk grasland onderscheiden, maar is onderdeel van het beheertype Fortterrein. Ook de aanleg en onderhoud van paden valt onder de standaard kostprijs van het beheer.

In het voorkeursbeheer gaat het dus vooral om de houtwallen, grachten en beheer de taluds, in beheer bij Staatsbosbeheer.

Vanuit de provincie is aangegeven dat ook bijzondere soorten tot de wezenlijke kenmerken en waarden behoren.

Vanuit ecologisch perspectief zijn de taluds met de ruigtevegetatie, de buitengrachten, de houtwallen en struikgroepen (zie foto's) ook verreweg het meest belangrijk als trekroute, schuilplaats en jachtgebied voor vogels en zoogdieren (o.a. vleermuizen).

De centrale (bloemrijke) graslanden zijn daarvoor minder belangrijk. De diverse bloeiende wilde planten zijn wel van belang voor

de insectenpopulatie. Een beperkt recreatief gebruik in hoofdzakelijk de dagperiode doet daar niets aan af. De omliggende, voor de natuurwaarden meer waardevolle delen, worden daarbij niet betreden. Negatieve effecten op eventueel daar levende soorten zijn dan ook niet te verwachten.

Conclusie is daarmee dat de wezenlijke kenmerken en waarden van het fort vooral bestaan uit de (buiten)grachten en de oude vestingwallen met kruidenrijk grasland, boombeplanting, hagen en struiken. Deze zijn niet toegankelijk voor het publiek (SBB borden: alleen wandelen toegestaan op wegen en paden). De activiteiten beperken zich tot de grasvelden binnen het fort en hebben geen negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden.

De robuustheid en aaneengeslotenheid van het NNN

De activiteiten vinden plaats binnen de grenzen van het fort en op de aanwezige graslanden. Zoals hierboven aangegeven valt het grazige deel niet onder het kruidenrijk grasland. De activiteiten zijn kleinschalig en beperken zich tot de grasvelden en in hoofdzaak het grasveld aan de noordwestzijde. Er vindt geen wijziging en daarmee geen aantasting plaats van de grachten, de taluds of de boom- en struikgroepen. Daarmee heeft het plan dus ook geen invloed of effect op de robuustheid en aaneengeslotenheid van het NNN.

De aanwezigheid van bijzondere soorten

Op de grasvelden binnen het fort zijn alleen algemene soorten aangetroffen. Bij de quickscan gold dat trouwens ook voor de taluds. De in de NDFF genoemde bijzondere plantensoorten uit de wijdere omgeving zijn niet gevonden. Het is de bedoeling de taluds te beheren met kruidenrijk grasland, zoals nu ook het geval is. Door de combinatie van gras, bomen en struiken kunnen de taluds bijdragen aan de biodiversiteit, door het aantrekken van insecten zoals vlinders en als foerageergebied voor vleermuizen (zie ook eerder in deze rapportage). Het beheer van eigenaar Staatsbosbeheer zal hier dan wel op gericht moeten zijn door o.a. maaien en afvoeren. De centrale grasvelden dragen hier ook iets aan bij, doordat deze ook grotendeels zullen blijven bestaan uit grasland met diverse wilde planten. Zoals eerder besproken is het pad door het grasland uitgevoerd in halfverharding (foto). Het pad draagt juist bij aan het voorkomen van betreding omdat mensen nu eenmaal graag een route volgen.

De terrassen zijn vooral anders aangelegd. Het totale oppervlak aan terras neemt niet toe. De terrassen liggen vlak rond het bezoekerscentrum. Uit de quickscan blijkt dat hier geen bijzondere plantensoorten aanwezig zijn. Zoals eerder beschreven is beheer van het grasland binnen de vesting niet gericht op kruidenrijk grasland. Niettemin bestaat het in de huidige situatie wel uit grasland met veel wilde planten.

Het parkeerterrein naast het bezoekerscentrum is uitgevoerd in halfverharding (foto). Gezien het voorgaande en de beperkte omvang zal dit verder geen negatieve effecten hebben op bijzondere soorten.

De twee zeecontainers komen in de plaats van de overdekte fietsenstalling en geeft daarmee ten opzichte van het bestemmingsplan geen toename van het verhard oppervlak. Ook hier geldt dat deze functie vlak bij het bezoekerscentrum is gelegen en niet leidt tot negatieve effecten op bijzondere soorten. Het gaat volgens de gegevens van de NDFF in de

omgeving met name om nachttactieve soorten die het gebied lopend of vliegend kunnen doorkruisen en voldoende mogelijkheden hebben om het gebied te benutten.

Concluderend is te stellen dat het bestemmingsplan met het mogelijk maken van een bezoekerscentrum ook een zekere mate van verstoring mogelijk heeft gemaakt. Dit is in historisch perspectief gezien overigens niet gewijzigd. Het ecologisch belang van het fort zit vooral in het ecologisch beheer van de buitenste vestingwallen en de buitengrachten, in beheer bij Staatsbosbeheer. Op die meer waardevolle delen komt geen publiek. De ecologische waarde van de voor enige betreding bedoelde grasvelden binnen het fort is op zichzelf lager, maar vormt door het type beheer (grasland met bloemen) toch een goede aanvulling. De activiteiten binnen het fort leiden daarmee niet tot nadelige effecten op de randen.

De verbindingsfunctie van het gebied voor soorten en ecosystemen

Zoals op diverse plaatsen eerder al beschreven vormen met name de buitenste vestingwallen en buitengrachten de verbinding met het omliggende gebied. Deze blijven in tact en zullen niet worden aangetast als gevolg van de plannen. Het fort vormt een combinatie van een cultuur- en natuurhistorie. Behoud en beheer van de vestingwallen, behoud van de grachten en een natuurlijke inpassing vormen nu juist de kern van het fort. Toename van de horeca beperkt zich tot de bestaande bebouwing van het bezoekerscentrum. Toename van de recreatie betreft met name de (ook voor enige betreding) bedoelde grasvelden in de dagperiode. Het geldende bestemmingsplan maakt het al mogelijk om het gehele fort in brede zin te gebruiken ten behoeve van dagrecreatie.

Uitgaande van ecologisch beheer van de vestingwallen (kruidenrijk grasland, maaien en afvoeren) vindt geen aantasting plaats van de verbindingsfunctie binnen het NNN.

De oppervlakte en samenhang van het NNN

Op basis van het voorgaande blijkt dat een recreatieve functie goed is samen te nemen met de doelstellingen van het NNN tot een samenhangend natuurnetwerk. Zonder de financiële bijdrage van de horeca en recreatie is het in standhouden van het fort waarschijnlijk niet mogelijk. In de figuur hieronder is de ligging van het NNN weergegeven. Dan blijkt dat de spoorlijn een veel groter obstakel is voor de onderlinge verbinding dan het fort. De enige aanwezige verbinding met de rest van het NNN betreft de groene strook naar het noorden (De Batterijen) op de grens van Utrecht-Gelderland. Daar sluiten de buitenste vestingwallen en grachten goed op aan.

7 Mogelijke maatregelen en compensatie

In Hoofdstuk 6 artikel 6.3 lid 3 van de IOV is opgenomen dat aantasting van het NNN zoveel mogelijk moet worden beperkt. In het bestemmingsplan is nader onderbouwd waarom de geplande ontwikkelingen niet op een andere manier kunnen plaatsvinden. De wijziging van de horeca en de opslag vinden allemaal plaats vlak rond het bezoekerscentrum. Door de opslagruimte bij het bezoekerscentrum, de anders aangelegde terrassen en de terrasoverkappingen is er geen toename van het verhard oppervlak en daarmee geen aantasting van NNN door areaalverlies. Daarmee is de impact op de rest van het fort zoveel mogelijk beperkt. De outdoor activiteiten vinden plaats in de zomerperiode en overdag.

De ecologische waarde van het fort bestaat vooral uit de buitenste vestingwallen en grachten. Deze zijn niet toegankelijk voor het publiek. Door het ecologisch beheer daarvan met kruidenrijk grasland, het in standhouden van de bomen en bosjes op en langs de vestingwallen is er feitelijk geen aantasting van de natuurwaarden te verwachten. Overigens ligt het beheer daarvan bij de terreineigenaar i.c. Staatsbosbeheer. Verder zijn de gevraagde activiteiten al in brede zin toegestaan op basis van het geldende bestemmingsplan. Dat houdt dan ook geen nieuw ruimtebeslag in. Met de tijdelijke/seizoensgebonden tent voor het kunnen geven van instructies, wordt dat niet anders. Het is en blijft binnen het fort een recreatief - natuurlijk terrein.

Daarmee zal alleen door de herbouw van het kruitmagazijn, die dan dienst gaat doen als opslagruimte voor de outdoor activiteiten, sprake zijn van een aantasting van natuurwaarden, doordat grondbeslag wordt toegevoegd in de vorm van bebouwing.

7.1 Uitzonderingen (6.3 lid 1 a, b of c)

Indien tot de conclusie wordt gekomen dat de ontwikkelingen op het Fort aan de Buursteeg in Renswoude resulteren in een aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, oppervlakte en de samenhang kan mogelijk gebruik worden gemaakt van één de drie uitzonderingen. Het gaat dan om:

- a) ontwikkelingen van groot openbaar belang,
- b) ontwikkelingen die binnen een samenhangend gebied leiden tot een versterking van het NNN (Meerwaardebenadering), of
- c) ontwikkelingen die beperkt worden gewijzigd of worden toegevoegd, waarbij die wijziging of toevoeging noodzakelijk is voor de instandhouding van de bestaande bestemming.

In dit geval past de ontwikkeling dan binnen uitzondering c. In de toelichting van het bestemmingsplan is aangetoond dat de wijzigingen noodzakelijk zijn voor instandhouding van de bestaande bestemming.

7.1.1 Compensatieplan

Aan de compensatie ligt een compensatieplan ten grondslag. De eisen voor het compensatieplan staan beschreven in de IOV Artikel 6.5. Compensatie vindt zodanig plaats dat deze de kwaliteit, oppervlakte en samenhang van het natuurnetwerk Nederland versterkt en vindt plaats in de nabijheid van de aantasting indien het functioneren van het natuurnetwerk dat vereist.

De voor het bestemmingsplan benodigde compensatie betreft alleen de eventuele herbouw van het kruitmagazijn. Hoewel het een kleine aantasting betreft, zal hiervoor wel compensatie geleverd moeten worden. Plan was deze compensatie te leveren in de vorm van vergroting van de natuurkwaliteit door de herbouw van het kruitmagazijn te combineren met nieuwe verblijfplaatsen voor vleermuizen. Realisatie van het kruithuis tast namelijk het functioneren van het NNN op zich niet aan. Het fort en de omgeving daarvan is een goed foeragegebied voor vleermuizen. Veel structurele verblijfplaatsen voor vleermuizen lijken echter niet aanwezig, gezien het beperkte aantal waarnemingen van vleermuizen. Met de herbouw van het kruitmagazijn kan die 'leemte' worden opgevuld. De wezenlijke waarden en kenmerken van NNN worden daarmee versterkt. De voorziening zal groot genoeg zijn om een kleine kolonie te kunnen huisvesten: ruimte voor minimaal 30 vleermuizen.

De provincie vindt echter dat compensatie buiten het NNN moet plaatsvinden. Omdat de herbouw een toekomstige wens is, zal dit t.z.t. verder worden uitgewerkt. In het bestemmingsplan is daarvoor een voorwaarde worden opgenomen.

8 Conclusies en aanbevelingen

8.1 Algemeen

Verschillende soorten planten en dieren worden beschermd in de Wet natuurbescherming. Op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn speciale beschermingsgebieden aangewezen. Een ruimtelijke ontwikkeling is alleen mogelijk als duidelijk is dat de nesten, holen of andere verblijfplaatsen niet worden vernield of beschadigd. Verstoring is in sommige gevallen wel toegestaan, mits er geen negatief effect is op populatieniveau. Beschermden planten mogen niet worden verwijderd van hun groeiplaats. Ook mogen door een ruimtelijke ontwikkeling geen significante negatieve effecten plaatsvinden op beschermde gebieden.

Adviesbureau Groenewold Milieu & Natuur heeft in opdracht van de initiatiefnemer een natuurtoets uitgevoerd voor het voornemen de bestaande situatie vast te leggen in het bestemmingsplan en daarnaast ook een kleine uitbreiding van de horeca en een aantal extra (outdoor) activiteiten mogelijk te maken, waaronder plaatsing van een tijdelijke tent op het noordwestelijke grasveld. Het betreft de locatie Fort aan de Buursteeg, Buursteeg 2 in het buitengebied van Renswoude.

8.2 Beschermden soorten

Er zijn geen beschermde soorten gevonden of te verwachten, behoudens enkele broedende vogels tijdens het broedseizoen. Specifiek is gezocht naar aanwijzingen voor nesten van roofvogels, eekhoorn, marters, holtes e.d.. Deze zijn niet aangetroffen op of rond het bezoekerscentrum of op de vestingwallen rond het grasveld met de beoogde tijdelijke tent. Vaste verblijfplaatsen voor vleermuizen zijn uit te sluiten.

De huidige kwaliteit van het gebied als foerageergebied vleermuizen is goed, vooral de boven en langs de grachten en boven de vestingwallen. Realisatie van het plan heeft verder geen negatieve gevolgen voor de foerageermogelijkheden en er verdwijnen geen beschermde nestplaatsen. Een ontheffing Wnb soorten is daarmee niet nodig.

Er geldt een vrijstelling voor de algemeen beschermde soorten (Verordening provincie Utrecht). Overigens blijft de algemene zorgplicht altijd van kracht.

Er vindt door realisatie van het plan/uitvoering van de activiteiten dan geen overtreding plaats van de verbodsbepalingen van art. 3.5 en 3.10 Wet natuurbescherming.

8.3 Gebiedsbescherming

Op basis van de ligging en aard van de ruimtelijke ingrepen is de conclusie dat deze ingreep geen negatieve invloed heeft op de specifieke natuurwaarden. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is het Binnenveld ten zuiden van Veenendaal (ca. 3.6 km).

De activiteiten wijzigen feitelijk niet. Externe werking kan worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek of een vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming is niet nodig.

8.4 Natuurnetwerk Nederland / Groene Contour

Het plan ligt binnen de begrenzing van het NNN en grenst aan de Groene Contour. Het fort is lange tijd in gebruik geweest als camping. Inmiddels zijn de vestingwallen hersteld en is het fort bij Staatsbosbeheer in beheer en is er een combinatie van natuur en cultuurhistorie aanwezig. Er is een bezoekerscentrum en een restaurant gerealiseerd en vergund. De vastgestelde bestemmingsplannen maken deze activiteiten reeds mogelijk. De gevraagde wijzigingen van het bestemmingsplan betreffen deels het vastleggen van een in de praktijk iets andere uitvoering dan vastgelegd in het BP en deels wijziging en uitbreiding van de horeca binnen de bestaande bebouwing (kantoor naar restaurant). Ook is de bedoeling outdoor activiteiten aan te bieden.

Het Fort is in beheer als L02.01 Fortterrein Historische beplanting. De grasvelden binnen het fort zijn niet specifiek in beheer als kruidenrijk grasland, maar bevatten wel veel wilde planten. Enige betreding en verstoring is niet erg.

De ecologische waarde zit vooral in de buitengrachten en de vestingwallen. De wallen zijn deels ingeplant met ruige bermenplanten, bomen en struiken. Beheer is gericht op maaien en afvoeren en ligt bij de terreineigenaar i.c. Staatsbosbeheer. De grachten vormen een goed foerageergebied voor vleermuizen. Met name de vestingwallen en grachten zijn van belang als verbindingszone met de aangrenzende gebieden en andere delen van het NNN. De vestingwallen en grachten blijven behouden en zijn niet voor publiek toegankelijk (SBB borden: wandelen alleen toegestaan op wegen en paden). De activiteiten binnen het fort zullen slechts marginale effecten hebben op aanwezige flora en fauna.

Omdat in het provinciale beleid elke aantasting van het NNN als aantasting wordt gezien is compensatie nodig voor de eventuele herbouw van een replica van het kruithuis. Als compensatie is het plan in de herbouw verblijfsplaatsen voor vleermuizen te integreren, zodanig dat die ruimte biedt aan minimaal 30 vleermuizen. Daarnaast is fysieke compensatie nodig buiten het NNN. Omdat de herbouw voorlopig nog niet zal plaatsvinden, is uitwerking van de compensatie voorzien op een later moment. Borging kan plaatsvinden via een voorwaarde in het bestemmingsplan.

8.5 Voorbehoud en zorgplicht

De voorliggende natuurtoets is gebaseerd op inventarisatiegegevens van derden, literatuuronderzoek en een verkennend terreinbezoek. Om de risico's op verstoring van beschermde soorten (bijv. vogels) op het werkterrein te minimaliseren, wordt aanbevolen om voorafgaand aan de werkzaamheden het terrein te controleren op de aanwezigheid van beschermde soorten.

Algemene zorgplicht

Voor alle beschermde soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de onthefingsplicht, geldt wel een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 1.11 Wnb).

Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Dit betekent onder meer dat een initiatiefnemer zich tijdig op de hoogte stelt van de aanwezige natuurwaarden, de kwetsbaarheid ervan en de mogelijke gevolgen van het plan. Bij de uitvoering moeten negatieve gevolgen zoveel mogelijk worden voorkomen dan wel beperkt of ongedaan gemaakt. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het voorkómen van verontrusting of verstoring in de kwetsbare perioden zoals de broed-/voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

Specifiek valt hier onder de zorgplicht voor aanvang van de werkzaamheden nog een extra check uit te voeren op aanwezigheid van een eventuele doortrekkende hazelworm. Bij onverhoopt aantreffen hiervan dient het werk te worden stilgelegd en dient een hazelwormdeskundige te worden geraadpleegd.

De kwetsbare perioden kan per soortgroep verschillen. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien een plangebied in die periode bouwrijp wordt gemaakt, geeft realisatie gedurende het winterseizoen en het daarop volgende voorjaar meestal geen problemen. Vaak is het voldoende om rekening te houden met de broedtijd (15 maart-15 juli-huismus tot 15 augustus).

Als bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten. Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, of kunnen bomen buiten het broedseizoen worden gekapt, zodat er geen vogels gaan broeden. Hierbij geldt overigens wel de algemene zorgplicht.

Beschermde soorten

Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen te worden genomen om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen).

9 Advies

- Bij uitvoering van de activiteiten altijd invulling geven aan de 'algemene zorgplicht' (art. 1.11 Wet natuurbescherming), wat inhoudt dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken.
- Concreet betekent de zorgplicht hier dat betreding van de buitenste vestingwallen zoveel als mogelijk moet worden voorkomen. Ook onnodige verlichting buiten de restaurants en terrassen moet zoveel mogelijk worden voorkomen.
- Door het uitvoeren van bovenbedoelde maatregelen, wordt voorkomen dat er verbodsbepalingen genoemd in de Wet natuurbescherming overtreden worden. Een ontheffing Wnb soorten is niet nodig.
- Het plan ligt binnen het Natuurnetwerk Nederland. Aangezien de buitenste vestingwallen en grachten niet worden aangetast en ecologisch beheer wordt toegepast (SBB) zijn negatieve effecten op wezenlijke kenmerken en waarden nihil.
- Er is een optie opgenomen om een oud kruithuis te herbouwen naast het noordoostelijke grasland. Omdat elk oppervlakverlies wordt gezien als aantasting is hiervoor compensatie nodig. Daarvoor worden verblijfplaatsen voor vleermuizen meegenomen in het ontwerp voor het nieuwe bouwwerk en zal t.z.t. een voorstel voor fysieke compensatie worden opgesteld. Advies is dit met een voorwaarde in het bestemmingsplan te borgen.

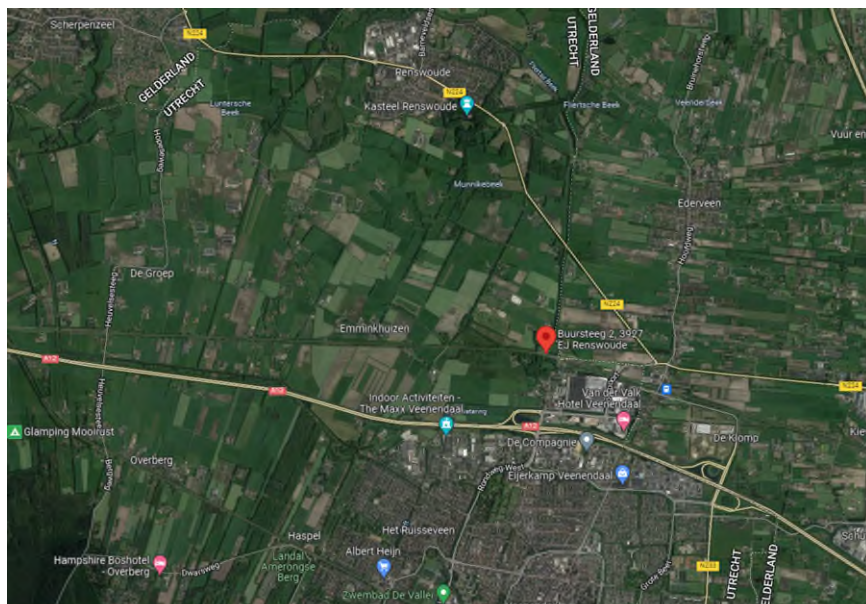
10 Literatuur:

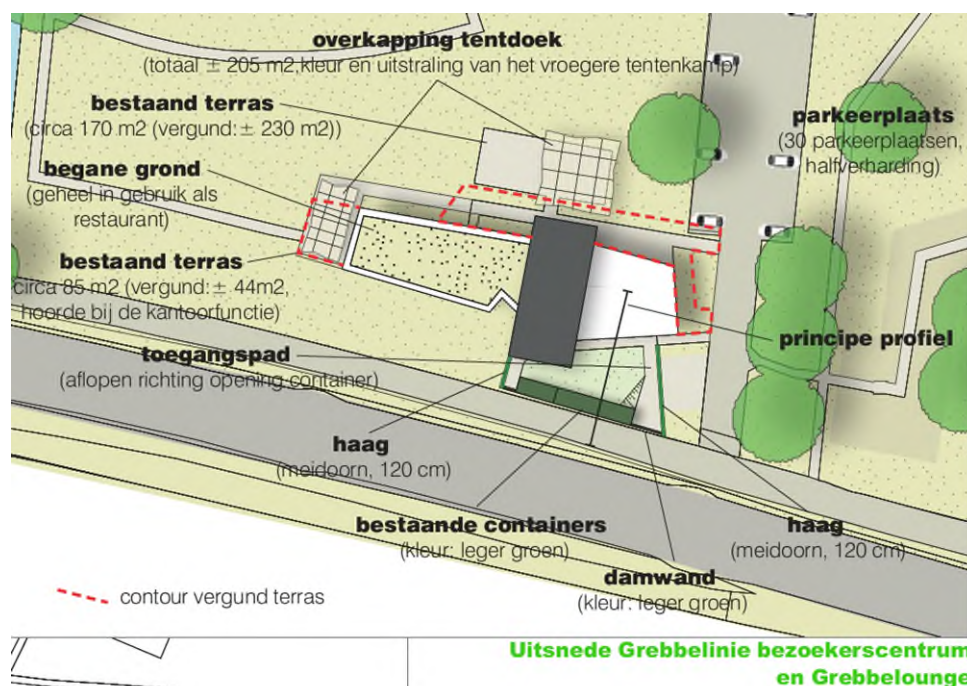
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. Van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 3de herziene druk.
- Janssen, J.A.M. en Schaminée, J.H.J., 2008: Soorten van de habitatrichtlijn
- Lange, R., P.Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van EZ, Dienst Regelingen, dec. 2011, Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis.
- Provincie Gelderland: Mitigatiecatalogus gebouwde soorten, Arcadis, 27 september 2018
- Provincie Utrecht, Omgevingsvisie en Omgevingsverordening Utrecht
- BIJ12, Juli 2017, Kennisdocument Gewone dwergvleermuis 1.0
- BIJ12, 2022, Kennisdocument Huismus
- BIJ12, Juli 2017 Kennisdocument Steenuil 1.0
- BIJ12, Juli 2017, Kennisdocument Gierzwaluw 1.0
- BIJ12, Juli 2017, Kennisdocument Das 1.0
- www.checklistgroenbouwen.nl
- www.gegevensautoriteitnatuur.nl
- www.infomil.nl
- <http://mineleni.Nederlandsesoorten.nl/>
- www.Natura2000.nl
- www.Natuurloket.nl
- www.RAVON.nl
- www.rijksoverheid.nl
- www.soortenregister.nl
- <http://www.synbiosys.alterra.nl/Natura2000>
- <http://www.vleermuis.net>
- www.waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland)
- www.wetten.nl
- www.zoogdieratlas.nl

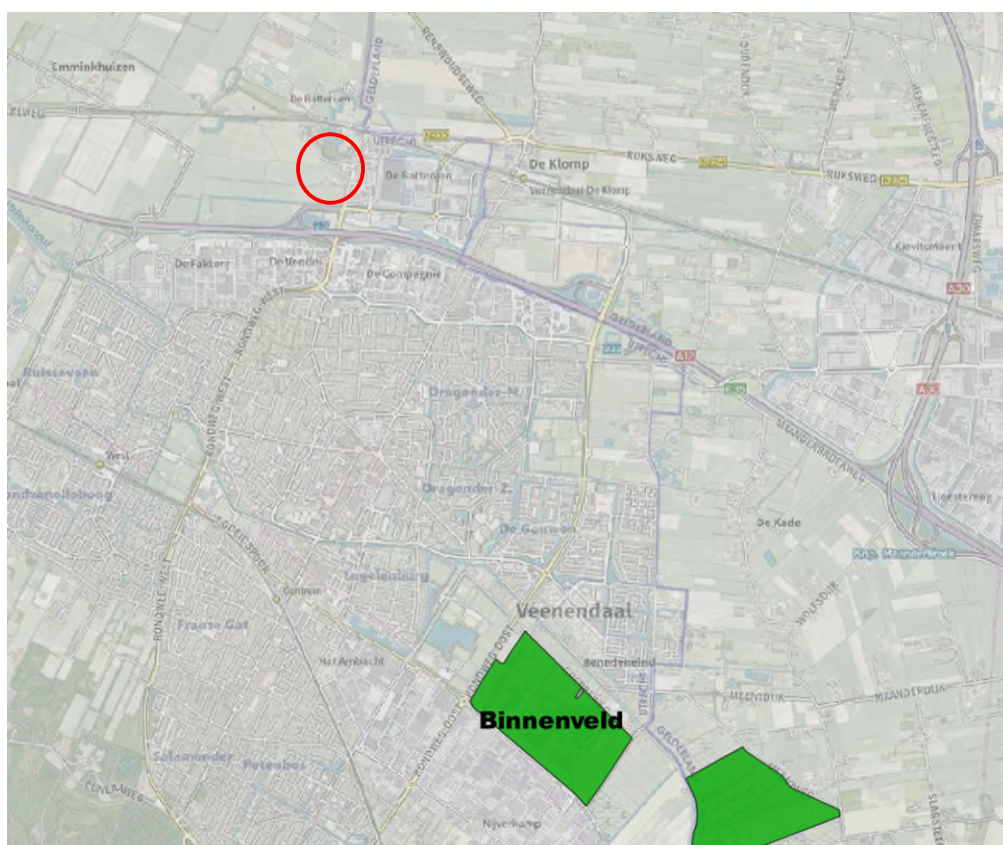
Bijlagen

1. Overzicht situatie
2. Foto's plangebied
3. Samenvatting natuurwetgeving
4. Uitdraai NDFF
5. Voorbeeld voorzieningen

Bijlage 1 Overzicht situatie

Ligging t.o.v. Natura 2000-gebied

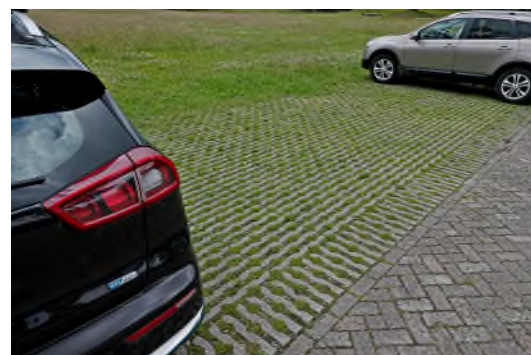

Ligging t.o.v. NNN (bruin) en Groene Contour (groen)

Bijlage 2 Foto's plangebied

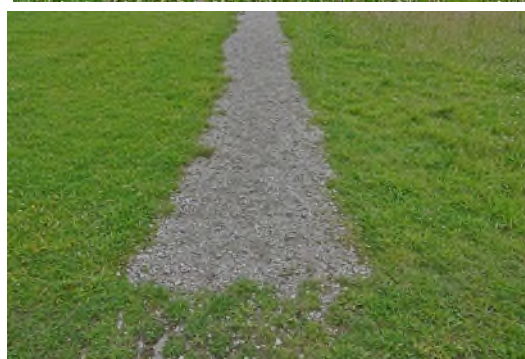

Vroege glazenmaker

Bijlage 3

Samenvatting Natuurwetgeving

Samenvatting Wet Natuurbescherming

Versie Juli 2021

Inleiding

In deze bijlage worden in het kort het wettelijk kader van de natuurwetgeving beschreven en de toepassing bij ruimtelijke ingrepen en beheer. De bescherming van natuur in Nederland is vastgelegd in Europese en Nationale wet- en regelgeving. Per 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (Wnb) in werking getreden. De Wnb vervangt de Flora- en Faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. De Wet beoogt waardevolle natuur te beschermen met duidelijke en eenvoudige regels. Er is net als in de oude regelgeving onderscheid tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. Daar waar sprake is van Europese bescherming verandert er qua beschermingsniveau niet zo veel. In de soortenbescherming is wel het één en ander gewijzigd voor wat betreft de nationale bescherming.

De uitvoeringsregels zijn vastgelegd in het Besluit natuurbescherming en de Regeling natuurbescherming.

Doel van de Wet

Vooruitlopend op de Omgevingswet beoogt het Rijk met de bovengenoemde samenvoeging van drie wetten in de Wnb, invulling te geven aan vermindering en vereenvoudiging van het aantal regels. Artikel 1.10 geeft aan dat de Wnb gericht is op

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies, en
- het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen, vanwege hun bijdrage aan de biologische diversiteit en hun cultuurhistorische betekenis, mede ter vervulling van maatschappelijke functies.

Hiermee is ook duidelijk dat natuur en economie beide van belang worden geacht en dat het ontwikkelen van natuur ten dienste kan staan van maatschappelijke functies. Of zoals de memorie van antwoord het stelt: *'De ambitie van het natuurbeleid en het doel van de natuurwetgeving is om de natuur en de maatschappij, ecologie en economie, met elkaar te verbinden en zo mogelijk elkaar laten versterken.'*

Ook is er de verplichting natuurvisies op te stellen (art. 1.5-1.7). Dit gebeurt op provinciaal niveau via een Natuur- of Omgevingsvisie en het vaststellen van een verordening. Ook het Rijk stelt een nationale Natuurvisie op. Qua beschermingsniveau gelden in ieder geval de Europese regels en zijn beperkt aanvullende regels op nationaal niveau gesteld ter bescherming van soorten.

De Wnb zal t.z.t. in principe integraal worden opgenomen in de Omgevingswet, via de Aanvullingswet natuur.

Bevoegdheid

Een andere belangrijke wijziging is dat in de meeste gevallen de Provincie het bevoegd gezag is, voor vrijwel alle vergunningen, ontheffingen, meldingen en handhaving van het natuurbeleid. De provincie heeft conform art. 1.12 een actieve rol in de bescherming, instandhouding en herstel van de natuur in de provincie. Het aanwijzen van gebieden behorende tot het Natuurnetwerk Nederland is een verplichting. Daarnaast mogen provincies ook bijzondere provinciale natuurgebieden of landschappen aanwijzen. Alleen bij nationale belangen, zoals bijv. hoofdwegen en spoorwegen, is het Rijk bevoegd gezag. Gemeenten blijven wel het eerste aanspreekpunt voor de aanvraag van een Omgevingsvergunning. Het is evenals in de oude situatie niet verplicht om voor natuur 'aan te haken'. Een ontheffing of vergunning voor de natuur is los van de omgevingsvergunning aan te vragen. Een ontheffing Flora- en Faunawet lag bij Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl). Deze taak is dus nu ook naar de provincie overgegaan. Daarmee is de provincie in de meeste gevallen bevoegd gezag voor zowel de soort- als de gebiedsbescherming.

Procedures

Er staat in beginsel een doorlooptijd van 13 weken voor zowel een ontheffing als voor een vergunning. Verlenging is mogelijk met maximaal 7 weken. Bij aanhaken binnen de Omgevingsvergunning geldt de uitgebreide procedure van 26 weken. Bezwaar en beroep moet eerst bij een regionale rechtbank worden ingediend en daarna in voorkomende gevallen naar de Raad van State. In Art. 5.13 was een aanhaakverplichting opgenomen. D.w.z. dat bij een aanvraag Wnb verplicht moet meelopen bij een aanvraag Omgevingsvergunning. Deze verplichting is vooralsnog geschrapt, in ieder geval tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Het is dus mogelijk een Wnb vergunning aan te vragen los van de Omgevingsvergunning. Vrijwillig aanhaken mag wel.

Gemeenten behouden de loketfunctie. Bij een aanvraag Omgevingsvergunning waar gevolgen kunnen zijn voor beschermde soorten, moet een natuurtoets deel uitmaken van de procedure. Een eventuele ontheffing kan vooraf worden aangevraagd bij de provincie. Als bij het indienen van een aanvraag Omgevingsvergunning vooraf geen aparte ontheffing Wnb is aangevraagd moet de natuurtoets wel aanhaken. De gemeente legt de aanvraag dan voor aan de provincie. De provincie geeft op grond van de inhoudelijke toetsing al dan niet een Verklaring van geen bedenkingen (Vvgb) af.

1.3 Stappenplan soortenbescherming

Stappenplan soortbescherming ruimtelijke ingrepen (folder Min. EZ)

Soortbescherming

In art. 1.10 is de intrinsieke waarde van de natuur expliciet erkend. Het bevoegd gezag oefent taken en bevoegdheden uit met het oog op die doelen. Eén van de instrumenten is het opstellen van een natuurvisie, zowel nationaal als provinciaal, waarin het beleid en de bescherming expliciet is uitgewerkt.

Voor de soortenbescherming onderscheidt de Wet natuurbescherming drie beschermingsniveaus, twee op Europese en één op nationale grondslag. Dit vloeit voort uit het principe dat de regelgeving in principe niet strenger hoeft te zijn dan de Europese regels. Dat komt terug in de definities. Zo is in art. 3.1 Wnb het woord 'opzettelijk' toegevoegd. Het opzettelijk doden of vangen is niet toegestaan. Het opzettelijk verstoren is in sommige situatie wel toegestaan, als dat niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort. Voorwaardelijke opzet is hierbij inbegrepen. Dat is bewust de kans aanvaarden dat

gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor beschermde soorten. Uit het voorgaande blijkt dat natuuronderzoek vooraf, in veel gevallen een vereiste is.

Beschermingsregime

De Wnb kent drie invalshoeken van bescherming. Twee geënt op de Europese regels en één op nationaal niveau. Daarbij zijn de regels van de Europese bescherming vrijwel één op één overgenomen.

- Vogelrichtlijnsoorten : Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (art. 3.1-3.4 Wnb)
Habitatrichtlijnsoorten : Dier- en plantensoorten die strikt beschermd zijn uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het verdrag van Bern en Bijlage II van het verdrag van Bonn (art. 3.5-3.9 Wnb).
Andere soorten : Dier- en plantensoorten genoemd in Bijlage bij art. 3.10 en 3.11 Wet natuurbescherming Onderdeel A en B. Ca. 145 soorten.

Hiermee zijn ca. 700 soorten vogels en ca. 230 andere Europese en nationale soorten beschermd. Voor ca. 200 soorten die eerder wel beschermd waren onder de Flora- en Faunawet geldt nu alleen de algemene zorgplicht.

De provincies kunnen een vrijstellingsverordening opstellen, voor soorten waarvoor geen ontheffingsplicht geldt. Deze kunnen dus per provincie verschillen, wat ook de bedoeling is van de wetgever. Zo kunnen regionaal bedreigde soorten worden beschermd en daar waar geen bedreiging bestaat op populatieniveau, is minder bescherming nodig.

Verboden

De Wnb kent voor elk van de drie categorieën van beschermde soorten aparte bestuursrechtelijke en strafrechtelijke verboden. Deze sluiten aan bij de verboden in de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Voor de nationale soorten geldt een iets soepeler regime met minder verboden en meer ruimte voor afweging van belangen. Alle verboden zijn van toepassing op individuen. Het opzettelijk handelen omvat ook voorwaardelijke opzet. Dat betekent het bewust de aanmerkelijke kans aanvaarden dat een gedraging schadelijke gevolgen heeft voor beschermde soorten.

Relevante belangen voor vrijstellingen bij ruimtelijke ingrepen

In de Wnb is een regeling opgenomen voor de jacht (art. 3.20 e.v.), een landelijke regeling voor schadebestrijding (art. 3.15), gedragscodes (art. 3.31), regulier onderhoud en beheer Rijk (regeling) en enkele bijzondere vrijstellingsregelingen (bijv. dierenambulances). Er zijn 6 landelijke schadesoorten aangewezen, te weten: Canadese gans, houtduif, kauw, konijn, vos en zwarte kraai. Er is een landelijke vrijstellingsregeling voor regulier beheer en onderhoud e.d. in gevallen waar het Rijk bevoegd is (in regeling aangewezen nationaal beschermde soorten).

Provincies hebben de bevoegdheid om vrijstellingen te verlenen (PS) of ontheffingen (GS) van de verboden genoemd in de art. 3.3, 3.8 of 3.10.

Om te kunnen afwijken van de verbodsbepalingen gelden 3 voorwaarden (ar. 3.3 lid 4, 3.8 lid 5, 3.10 lid 2):

- Er is geen andere bevredigende oplossing
- Er moet een in de wet genoemd wettelijk belang zijn (verschillend per beschermingsregime)
- De ingreep mag geen afbreuk doen aan de gunstige staat van instandhouding van de soort

Als aan deze drie is voldaan, is het aanvragen van een ontheffing mogelijk. Daarnaast is het mogelijk dat er aanvullende vrijstellingen gelden voor bepaalde handelingen. Bijvoorbeeld door te werken volgens een goedgekeurde gedragscode (met maatregelen voor de betreffende soort en handeling), of zoals omschreven in een provinciale verordening.

De genoemde belangen verschillen per type beschermingsregime. Dit kan van belang zijn voor het al dan niet verkrijgen van een ontheffing.

Soorten Vogelrichtlijn:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- ter bescherming van flora of fauna;

Dier- en plantensoorten Habitatrichtlijn/verdragen van Bern en Bonn:

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of
 - in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
-

- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;

Nationaal beschermde soorten planten en dieren:

- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied; of
- in het algemeen belang.

Gedragscode (art. 3.31)

Verboden en meldingen (art. 3.1, 3.2, 3.5, 3.6, 3.10 Wnb) zijn niet van toepassing als handelingen aantoonbaar worden uitgevoerd conform een door de Minister goedgekeurde gedragscode. De gedragscode moet ook feitelijk betrekking hebben op de betreffende soort, uit te voeren handelingen en plaatsvinden in het kader van één van de volgende doelen:

- Bestendig gebruik, beheer en onderhoud
- Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting

Er moet gewaarborgd zijn dat er geen benutting of economisch gewin plaatsvindt en er sprake is van zorgvuldig handelen.

Bestaande gedragscodes van de Flora- en Faunawet blijven geldig (max. 5 jaar) tot een nieuwe gedragscode conform de Wnb is goedgekeurd.

Vogels

Bij vogels is verstoring tijdens het broedseizoen niet per sé verboden als de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar is (zorgplicht geldt wel). Dit geldt alleen voor het verstoren. Het vernielen of beschadigen van nesten blijft verboden. Voor de jaarrond beschermde soorten mogen de nesten niet worden beschadigd of vernietigd. Wel kan verstoring er toe leiden dat beschermde vogels kiezen voor een alternatieve nestlocatie. Ook hier geldt altijd de algemene zorgplicht. Dat houdt onder meer in dat een initiatiefnemer zich tijdig op de hoogte stelt van de aanwezige natuurwaarden, de kwetsbaarheid ervan, de mogelijke gevolgen van het plan voor de natuur en mogelijke maatregelen om negatieve gevolgen tegen te gaan. In onderstaande tabel zijn de verschillen tussen de oude regelgeving en de Wnb weergegeven:

Verboden Flora- en Faunawet	Verboden Wet natuurbescherming
Doden, verwonden, vangen	Opzettelijk doden of vangen
Opzettelijk verontrusten	Opzettelijk storen
Beschadigen, vernielen, uithalen, verstoren nesten, hopen, vaste rust- of verblijfplaatsen	Opzettelijk vernielen, beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren of wegnemen nesten
Rapen, uit nest nemen, beschadigen of vernietigen van eieren	Rapen en onder zich hebben van eieren
Handel, vervoer en onder zich hebben	Handel, vervoer en onder zich hebben
Uitzetten in vrije natuur	Uitzetten in vrije natuur

De bescherming van een nest omvat ook de inhoud en functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces daarvan afhankelijk is. Dit impliceert dat inheemse in gebruik zijnde nesten beschermd zijn gedurende het broedseizoen. Buiten het broedseizoen zijn nesten niet beschermd, behalve voor soorten met jaarrond beschermd nesten.

Jaarrond beschermde nesten

Een lijst met jaarrond beschermde nesten is niet in de Wet natuurbescherming zelf opgenomen, maar is wel door elke provincie vastgesteld. Het betreft dan de indeling waarbij nesten van vogelsoorten in categorie 1 t/m 4 jaarrond beschermd zijn. De nesten van soorten in categorie 5 zijn beschermd als er onvoldoende alternatieven zijn. De Provincie kan per verordening hiervan afwijken.

Verstoring

In art. 3.1 lid 4 is opgenomen dat het opzettelijk verstoren van vogels verboden is. Lid 5 stelt dat dit niet van toepassing is als de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (doden en vernielen van nesten blijft dus wel verboden). Dit vraagt dan om nader en specifiek onderzoek, zoals om welke soort het gaat (algemeen/zeldzaam/bedreigd), de locatie, de periode van het jaar en de intensiteit, duur en frequentie van de verstorende activiteit en of er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn. Verstoring in het broedseizoen ligt daarbij heel kritisch als dit invloed heeft op het broedsucces (art. 5d Vogelrichtlijn).

Zorgplicht (art. 1.11 Wnb)

In artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming is de zorgplicht omschreven. De zorgplicht geldt voor alle soorten en alle beschermde gebieden. Dus ook voor niet specifiek in de wetgeving benoemde soorten. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor beschermde gebieden, in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een beschermd gebied of voor in het wild levende soorten, laat deze handelingen achterwege. Indien het achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevraagd, worden maatregelen getroffen om de gevolgen te voorkomen, of zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt. Dat houdt onder meer in dat een initiatiefnemer zich tijdig op de hoogte stelt van de aanwezige natuurwaarden, de kwetsbaarheid ervan en de mogelijke gevolgen van het plan. Bij de uitvoering moeten negatieve gevolgen zoveel mogelijk worden voorkomen dan wel beperkt of ongedaan gemaakt.

In art. 7.2 is bepaald dat Gedeputeerde Staten bevoegd zijn tot handhaving (last onder bestuursdwang).

Gebiedsbescherming

De bescherming van gebieden is geregeld via een aantal sporen. Dat zijn Natura 2000-gebieden, gebieden behorende bij het natuurnetwerk Nederland (NNN), provinciale natuurgebieden of provinciale landschappen.

Natura 2000-gebieden

De Natura 2000-gebieden zijn op basis van Europese regels aangewezen als beschermde gebieden, incl. de daarbij horende beschermde soorten en habitats. Omdat de Europese regels worden gevolgd is er ten aanzien van de gebiedsbescherming niet veel gewijzigd. Nederland kent een 161 Natura 2000-gebieden, waarvoor instandhoudingsdoelen zijn vastgesteld. Per gebied is het ook de bedoeling beheerplannen vast te stellen. Daarin staat o.a. welke maatregelen nodig zijn om de natuurdoelen te halen en welk (bestaand en toekomstig) gebruik al dan niet vergunningplichtig is. Voor regulier onderhoud en beheer is dan in principe geen vergunning nodig (Art. 2.9 Wnb). Overigens blijft de zorgplicht altijd gelden. Omdat de meeste onder de oude wetgeving beschermde natuurmonumenten in een Natura 2000-gebied liggen is de aparte bescherming van deze natuurmonumenten vervallen.

Als handelingen kunnen leiden tot nadelige effecten voor instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied is een vergunning nodig. Zoals gezegd is de provincie meestal bevoegd gezag. De vergunning-aanvraag kan apart bij de provincie of via de Omgevingsvergunning bij de gemeente.

Passende beoordeling (Art. 2.7-2.8 Wnb)

Als een project of andere handeling gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied is een natuurvergunning noodzakelijk, tenzij een wettelijke uitzondering geldt. Uitzonderingen zijn bijvoorbeeld het handelen conform een vastgesteld beheerplan of een programma (Art. 2.9 Wnb) of het weiden van vee (Art. 2.9 Regeling Wnb). Ook bestaand gebruik op referentiedatum 31 maart 2010 is een uitzondering. Het bevoegd gezag moet hier dan wel redelijkerwijs van op de hoogte (kunnen) zijn en de handelingen mogen niet of niet in betekenende mate zijn gewijzigd. Mogelijk leidt dit tot discussies vanwege oudere Europese data voor Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden, resp. 10 juni 1994 en 7 december 2004.

Er is overigens geen definitie van een project of een andere handeling. Alle activiteiten welke geen project zijn, zijn daarmee feitelijk 'andere handelingen'.

Onderzoek moet uitwijzen of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten'). Als er geen effecten zijn, is geen vergunning nodig. Als de effecten klein zijn, volgt een verslechterings- en verstorings-toets'. Bij mogelijke significante effecten volgt een 'passende beoordeling'. Het positieve effect van maat-

regelen mag niet bij de afweging voor vergunningplicht worden betrokken. Dat mag wel bij het besluit op een vergunningaanvraag.

In de verslechterings- en verstoringstoets worden de effecten gespecificeerd. Daarbij hoeft dan niet meer naar cumulatieve effecten te worden gekeken. Het bevoegd gezag beoordeelt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Aan de vergunning kunnen beperkende voorwaarden worden verbonden (mitigatie en compensatie).

De passende beoordeling is veel uitgebreider. Op basis van de beste wetenschappelijke kennis dienen de effecten op de habitats en soorten te worden ingeschat, rekening houdende met cumulatieve effecten. Als de passende beoordeling uitwijst dat er slechts beperkte effecten zijn, dan dient vergunning te worden aangevraagd, die wordt verleend indien de effecten aanvaardbaar worden geacht. Als er significante effecten zijn, dan mag vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Als er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitat of een prioritaire soort, dient eerst door de minister van LNV aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd. Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang beperkt.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied. Ook activiteiten buiten het gebied kunnen de waarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt 'externe werking' genoemd. Externe werking treedt op wanneer er, ongeacht de locatie, een effectgebied ontstaat als gevolg van het optreden van ruimtelijke overlap tussen een invloed gebied van een instandhoudingsdoelstelling (IHD) en een invloed gebied van een activiteit die plaatsvindt buiten een Natura 2000-gebied en waarvoor de IHD gevoelig is.

Stikstof in Natura 2000-gebieden (Besluit natuurbescherming)

Een voorbeeld van externe werking is de depositie van stikstof. Door allerlei bronnen komt stikstof in het milieu terecht, afkomstig van de landbouw, verkeer, industrie en huishoudens. De grote hoeveelheid stikstof heeft effecten op de groei van planten. Dit gaat in de regel ten koste van kwetsbare planten en biodiversiteit, waardoor gevoelige gebieden (zoals venen en heide) verruigen door de groei van bijv. grassen en soorten als braam.

Hiervoor gold vanaf 1 juli 2015 het systeem van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Hiermee hoopte het Rijk de hoeveelheid stikstof in de Natura 2000-gebieden te kunnen verminderen, zonder alle ontwikkelingen te blokkeren. De PAS bracht daartoe alle bronnen in beeld. Met behulp van een rekentool (Aerius Calculator) is de stikstofbijdrage van een (nieuw) plan op beschermde habitats te berekenen. De basisgedachte was dat economische ontwikkelingen verantwoord mogelijk blijven (ontwikkelruimte), mits de totale hoeveelheid stikstof in het gebied omlaag gaat.

Uitspraak Raad van State (PAS)

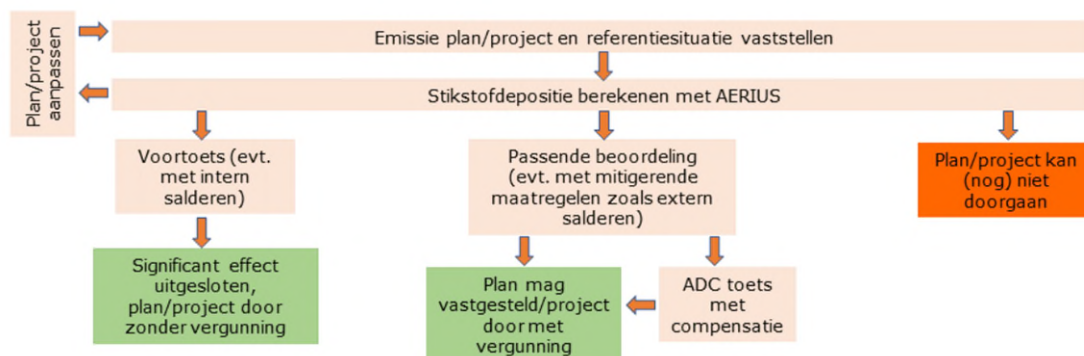
De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 29 mei 2019 beslist dat het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet meer is te gebruiken als basis om toestemming te verlenen voor activiteiten, die leiden tot een stikstoftoename ter plaatse van stikstofgevoelige habitattypen en soorten in Natura 2000-gebieden.

De beslissing van de Raad van State heeft vergaande consequenties voor ruimtelijke ontwikkelingen, zoals woningbouw, de aanleg van infrastructuur (o.a. vaar-, spoor-, en autowegen), de bouw van nieuwe bedrijven en agrarische activiteiten die kunnen leiden tot een toename van de stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden.

Hierdoor is het een stuk ingewikkelder geworden om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken en te realiseren die effecten hebben voor de stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden (118 gevoelige gebieden).

Nu het ecologisch onderzoek ("de passende beoordeling") van het PAS niet meer als basis voor toestemmingverlening kan worden gebruikt, is voor veel ruimtelijke ontwikkelingen, ook op grote afstand van Natura 2000-gebieden, nodig dat zij op een andere manier gaan aantonen, dat hun project of plan (zoals een

bestemmingsplan) op voorhand geen significant schadelijke effecten heeft op de Natura 2000-gebieden. Pas daarna kan toestemming worden verleend. De passende beoordeling van het PAS kan daarvoor sinds de uitspraak van 29 mei 2019 niet meer worden gebruikt.

Figuur 1: Schema beoordeling effecten stikstofdepositie van plannen en projecten

Voor projecten betekent dit dat moet worden beoordeeld of een natuurvergunning is vereist. Gedeputeerde staten (en in een aantal gevallen het ministerie van LNV) zijn het bevoegde gezag voor deze vergunning. Zij dienen te beoordelen of voor een project een natuurvergunning is vereist. Voor bestemmingsplannen geldt weliswaar geen natuurvergunningsplicht, maar ook zij moeten aan de eisen van de Wet natuurbescherming voldoen. Bij de voorbereiding van een bestemmingsplan is een beoordeling nodig om te bepalen of de met het bestemmingsplan mogelijk gemaakte ontwikkelingen significant negatieve effecten zouden kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied. Is dat het geval, dan is ook een passende beoordeling (en als gevolg daarvan ook een milieueffectrapport) noodzakelijk.

Gevolgen woningbouw

Wordt in de voortoets op basis van objectieve gegevens geconcludeerd dat er geen significant negatieve effecten zijn te verwachten voor de instandhoudingsdoelen van het betrokken Natura 2000-gebied, dan is te volstaan met een voortoets en kan de gemeenteraad (voor wat betreft de stikstoftoets) het bestemmingsplan vaststellen. Dit is het geval als bijvoorbeeld geen toename plaatsvindt van de stikstofdepositie.

Als een bestaande, legale en/of vergunde activiteit wordt gestaakt (bijv. agrarisch bedrijf), dan mag in beginsel de daarmee samenhangende vermindering van de stikstof-depositie in mindering worden gebracht op de toename van de stikstofdepositie als gevolg van het nieuwe project (bijv. woningbouw). Dat kan ertoe leiden dat per saldo de effecten op de stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden gelijk blijven (en soms zelfs verminderen als gevolg van het verdwijnen van die agrarische functie). Een passende beoordeling is dan niet nodig.

Per 1 juli 2021 is een nieuwe Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering en ook het bijbehorende Besluit van kracht geworden. De Wet regelt onder meer drie resultaatsverplichtingen voor stikstofreductie: in 2025 moet minimaal 40% van het areaal van de stikstofgevoelige natuur in beschermde Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau hebben; in 2030 minimaal de helft en in 2035 minimaal 74%.

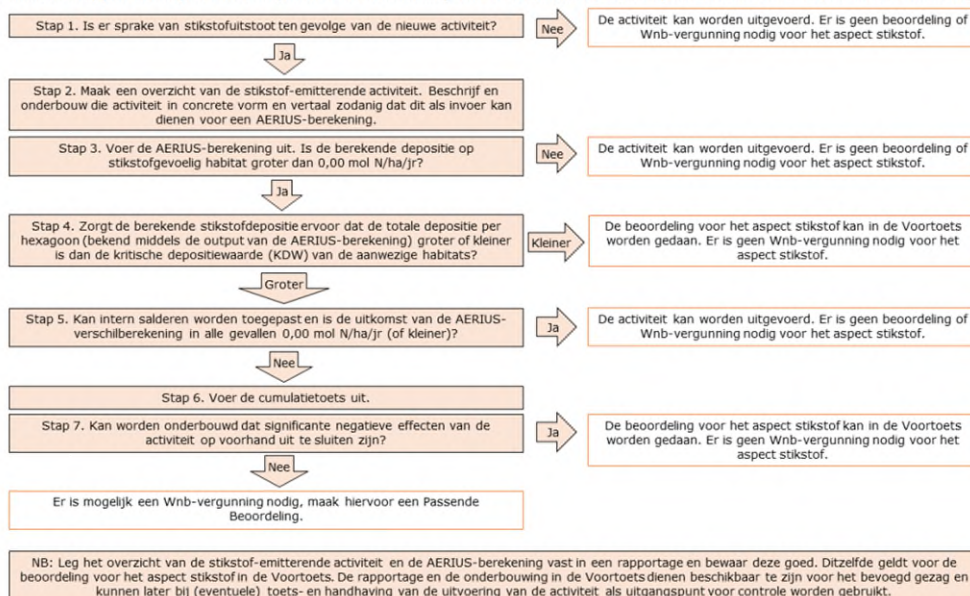
Voor de zogeheten PAS melders en initiatiefnemers die onder het PAS vergunningvrij waren is in de Wet bepaald dat zij alsnog gelegaliseerd worden.

Onderdeel van deze wet is de vrijstelling voor bouw- sloop en eenmalige aanlegactiviteiten, in het kort de bouwvrijstelling. Dit betekent in het vergunningstraject dat voor het aspect stikstof alleen nog de depositie in de gebruiksfase een rol speelt. Er is een knip gemaakt tussen de bouw en het gebruik van het bouwwerk. De milieubelasting tijdens de bouw is altijd tijdelijk, terwijl het gebruik een permanent karakter heeft.

Het is nu niet langer nodig een activiteit met tijdelijke emissies op de lokale effecten te toetsen. In het geval van bouw, sloop en eenmalige aanleg is duidelijk dat het altijd om een tijdelijke activiteit gaat.

Stappenplan

U kunt onderstaande stappen doorlopen om te bepalen of de beoordeling van de activiteit voor het aspect stikstof in de Voortoets kan worden gedaan.

Beleidsregels intern en extern salderen

De provincies hebben regels vastgesteld voor intern en extern salderen. Deze beleidsregels gelden voor de het verlenen van vergunningen op grond van de Wet natuurbescherming vanwege de effecten door stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

Activiteiten waarbij niks verandert, behouden hun vergunning. Voor activiteiten waarvoor wel een vergunning nodig is, moet gezorgd worden dat de neerslag van stikstof in Natura 2000-gebieden per saldo niet toeneemt. De nieuwe beleidsregels stellen met name voorwaarden aan intern en extern salderen:

- Intern salderen: Bedrijf mag een bepaalde hoeveel stikstof uitstoten. Nieuwe activiteiten of bestaande activiteiten veranderen kan. De activiteiten moeten neerslag verminderen of tenminste niet meer worden. Alleen de al gerealiseerde capaciteit van de vergunning kan gebruikt worden.
- Extern salderen: Bedrijf maakt gebruik van de vergunning van een ander bedrijf dat wordt beëindigd. Slechts 70% van de gerealiseerde capaciteit mag gebruikt worden.

Deze beleidsregels gelden alleen voor het verlenen van vergunningen door gedeputeerde staten, niet voor het vaststellen van bestemmingsplannen door gemeenteraden.

Op 20 januari 2021 heeft de Raad van State een belangrijke uitspraak gedaan in het stikstofdossier. In de uitspraak over de Logtsebaan¹ geeft de Raad van State aan dat intern salderen² sinds de wetwijziging van 1 januari 2020³ vergunningsvrij is.

Als sprake is van intern salderen en er daarmee geen toename is van de stikstofdepositie zal de provincie op een ingediende aanvraag een zogenaamde positieve weigering afgeven. Het vastleggen van de bestaande situatie (bestaande situatie op referentiedatum en nieuwe situatie zijn gelijk) valt ook onder de definitie van het intern salderen. Er moet een Aerijs-verschilberekening gemaakt worden, waar in dit geval situatie 1 (referentie) en situatie 2 (beoogd) gelijk zijn. Voor intern salderen is er op dit moment geen vergunningplicht meer.

Sommige bedrijven vragen een positieve weigering aan, om toch een document te hebben als er bijv. een nieuwe stal gebouwd moet worden, voor bijv. de bank. Als er niets verandert in het bedrijf is dat eigenlijk niet nodig. Maar dat is een eigen keuze. Wanneer er wijzigingen komen is opnieuw toetsing op eventuele vergunningplicht nodig.

¹ ECLI:NL:RVS:2021:69

² Bij intern salderen gaat het erom dat het aangevraagde project (of de wijziging daarvan) niet leidt tot een toename van de stikstofdepositie ten opzichte van de referentiesituatie.

³ Op 1 januari 2020 is de Spoedwet Aanpak Stikstof in werking getreden

Overige beschermde natuurgebieden

Naast de Natura 2000-gebieden dient de provincie conform art. 1.12 ook gebieden aan te wijzen en in stand te houden, welke onderdeel zijn van een samenhangend netwerk van natuurgebieden (Natuurnetwerk Nederland).

Tot slot kunnen Gedeputeerde staten ook gebieden aanwijzen buiten het natuurnetwerk Nederland, welke van belang zijn vanwege hun natuur-, landschappelijke of cultuurhistorische waarden.

Houtopstanden

Ook de Boswet is opgenomen in de Wet natuurbescherming (H4 Wnb). In de Boswet was er sprake van een meldplicht en een herplantplicht. Dat blijft ook zo. Opstanden binnen de bebouwde kom, fruitbomen, bos voor biomassa, wegbeplanting e.d. vallen hier buiten (zie art. 4.1 Wnb). Bij het vellen van (een deel van) een houtopstand, moet dit vooraf worden gemeld. Ook is er de verplichting tot het herbeplanten van minimaal hetzelfde areaal binnen drie jaar na het vellen. De herplantplicht geldt niet voor het vellen van een houtopstand in verband met realisatie van een Natura 2000-doel. Provincies kunnen bij verordening aangeven, welke gegevens moeten worden aangeleverd en/of er een toeslag geldt op het te herbeplanten areaal.

Bronnen:

- www.wetten.nl
 - www.rijksoverheid.nl
 - www.natuurbeheer.nu
 - [www.Natura 2000.nl](http://www.Natura2000.nl)
 - www.infomil.nl
 - www.rvo.nl
 - <http://mineleni.nederlandsesoorten.nl/>
 - www.Bij12.nl
 - <https://www.bij12.nl/emissie-bemesting/#8/52.308/5.224> (NH3 emissie kengetallen bemesting)
-

Vogels met jaarrond beschermde nesten (m.u.v. Limburg en Overijssel)

Categorieën jaarrond beschermde nesten

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Bescherming	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Categorie 1	steenuil	<i>Athene noctua</i>		
Categorie 2	gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	roek	<i>Corvus frugilegus</i>
	huismus	<i>Passer domesticus</i>		
Categorie 3	grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>	ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
	kerkuil	<i>Tyto alba</i>	slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
	oehoe	<i>Bubo bubo</i>		
Categorie 4	boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
	buizerd	<i>Buteo buteo</i>	wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
	havik	<i>Accipiter gentilis</i>	zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>
	ransuil	<i>Asio otus</i>		
Categorie 5	blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>	ijsvogel	<i>Ardea cinerea</i>
	boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	kleine bonte specht	<i>Hirundo rustica</i>
	bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>	kleine vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
	boomklever	<i>Sitta europaea</i>	koolmees	<i>Sitta europaea</i>
	boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
	bosuil	<i>Strix aluco</i>	oeverzwaluw	<i>Strix aluco</i>
	brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>	pimpelmees	<i>Bucephala clangula</i>
	draaihals	<i>Jynx torquilla</i>	raaf	<i>Jynx torquilla</i>
	eidereend	<i>Somateria mollissima</i>	ruigpootuil	<i>Somateria mollissima</i>
	ekster	<i>Pica pica</i>	spreeuw	<i>Pica pica</i>
	gekraagde staart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	tapuit	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
	glanskop	<i>Parus palustris</i>	torenvalk	<i>Parus palustris</i>
	grijze vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>	zeearend	<i>Muscicapa striata</i>
	groene specht	<i>Picus viridis</i>	zwarte kraai	<i>Picus viridis</i>
	grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	zwarte mees	<i>Dendrocopos major</i>
	hop	<i>Upupa epops</i>	zwarte roodstaart	<i>Upupa epops</i>
	huiszwaluw	<i>Delichon urbicum</i>	zwarte specht	<i>Delichon urbicum</i>

Bijlage 4

Uitdraai NDFF

Project : Buursteeg 2
Renswoude

Referentie: 2022-063

Datum : 13 mei 2022

Bekende verspreiding van soorten ten opzichte van het plangebied - leveringuit de NDFF.

Bekende verspreiding van soorten ten opzichte van het plangebied - leveringuit de NDFF. disclaimer De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) is de meest omvangrijkelandelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in een bepaald gebied. Het systeem is inopbouw, nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn oomaaanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Copyright vermelden bij verwijzen of citeren naar deze levering: '© NDFF - quickscanhulp.nl 13 mei 2022' Op de volgende pagina's vindt u de lijst met soorten en afstanden ten opzichte van het plangebied dat deze soorten zijn waargenomen. Een toelichting op deze lijst is te vinden op: www.quickscanhulp.nl.

Mocht u vragen hebben dan kunt u contact opnemen met de helpdesk van Het Natuurloket:

E-mail: serviceteamndff@natuurloket.nl
Telefoon: 0800 2356333

Disclaimer De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) is de meest omvangrijkelandelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in een bepaald gebied. Het systeem is inopbouw, nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn oomaaanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten. Hoewel het Natuurloket en Regelink Ecologie & Landschap hun uiterste best doen voor het correct weergeven van de data op quickscanhulp.nl kunnen zij niet aansprakelijk gesteld worden voor enige fouten of het gebruik van de data.

Copyright vermelden bij verwijzen of citeren naar deze levering: '© NDFF - quickscanhulp.nl 13 mei 2022'

Naam	Groep	Beschermingsregime	Afstand
Bastaardkikker	Amfibieën		0 - 1 km
Boomvalk	Vogels	wnb-vrl	0 - 1 km
Buizerd	Vogels	wnb-vrl	0 - 1 km
Bunzing	Zoogdieren		0 - 1 km
Das	Zoogdieren		0 - 1 km
Eekhoorn	Zoogdieren		0 - 1 km
Egel	Zoogdieren		0 - 1 km
Franjestaart	Zoogdieren	wnb-hrl	0 - 1 km
Gewone dwergvleermuis	Zoogdieren	wnb-hrl	0 - 1 km
Gewone grootoorvleermuis	Zoogdieren	wnb-hrl	0 - 1 km

Naam	Groep	Beschermingsregime	Afstand
Gierzwaluw	Vogels	wnb-vrl	0 - 1 km
Grote gele kwikstaart	Vogels	wnb-vrl	0 - 1 km
Haas	Zoogdieren		0 - 1 km
Havik	Vogels	wnb-vrl	0 - 1 km
Hermelijn	Zoogdieren		0 - 1 km
Huismus	Vogels	wnb-vrl	0 - 1 km
Kamsalamander	Amfibieën	wnb-hrl	0 - 1 km
Kartuizer anjer	Vaatplanten		0 - 1 km
Kerkuil	Vogels	wnb-vrl	0 - 1 km
Konijn	Zoogdieren		0 - 1 km
Laatvlieger	Zoogdieren	wnb-hrl	0 - 1 km
Levendbarende hagedis	Reptielen		0 - 1 km
Ooievaar	Vogels	wnb-vrl	0 - 1 km
Poelkikker	Amfibieën	wnb-hrl	0 - 1 km
Ransuil	Vogels	wnb-vrl	0 - 1 km
Roek	Vogels	wnb-vrl	0 - 1 km
Rosse vleermuis	Zoogdieren	wnb-hrl	0 - 1 km
Ruige dwergvleermuis	Zoogdieren	wnb-hrl	0 - 1 km
Sperwer	Vogels	wnb-vrl	0 - 1 km
Steenmarter	Zoogdieren		0 - 1 km
Steenuil	Vogels	wnb-vrl	0 - 1 km
Wespendief	Vogels	wnb-vrl	0 - 1 km
Wezel	Zoogdieren		0 - 1 km
Wezel/Hermelijn	Zoogdieren		0 - 1 km
Akkerogentroost	Vaatplanten		1 - 5 km
Bever	Zoogdieren	wnb-hrl	1 - 5 km
Boommarter	Zoogdieren		1 - 5 km
Dreps	Vaatplanten		1 - 5 km
Drijvende waterweegbree	Vaatplanten	wnb-hrl	1 - 5 km
Geel schorpioenmos	Mossen	wnb-hrl	1 - 5 km
Gewone/Kleine/Ruige dwergvleermuis	Zoogdieren	wnb-hrl	1 - 5 km
Glad biggenkruid	Vaatplanten		1 - 5 km
Groot spiegelklokje	Vaatplanten		1 - 5 km
Grote modderkruiper	Vissen		1 - 5 km

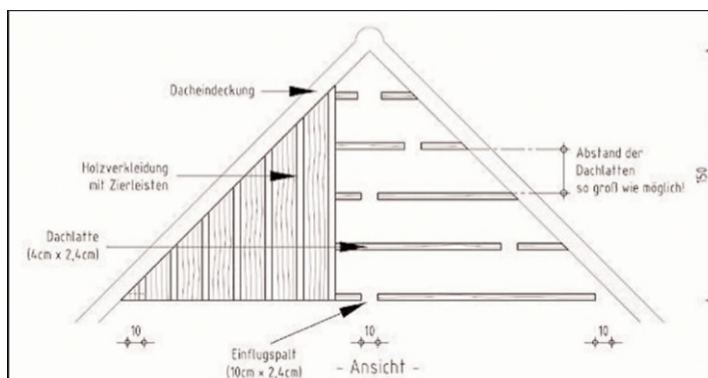
Bijlage 5 Voorbeeld voorzieningen

Verblijfplaatsen voor Vleermuizen

Verblijfplaatsen realiseren achter gevelbetimmering

Verblijfplaatsen kunnen ook worden gerealiseerd door het aanbrengen van gevelbetimmering of een plaat tegen de gevel zodat een ruimte van enkele vierkante meters wordt gecreëerd. Zowel de buitenmuur als de binnenzijde van de plaat of planken moeten ruw zijn. Als het een gladde buitenmuur betreft moet eerst een ruwe achterwand bevestigd worden. Met latjes kan/kunnen plaat/planken zodanig worden bevestigd, dat aan de onderzijde een ruimte ontstaat van ongeveer 3 centimeter en aan de bovenzijde 1,5 centimeter. Het materiaal moet eveneens op voldoende hoogte (minimaal 3 meter) worden aangebracht.

Voorbeeld van gevelbetimmering welke geschikt is als verblijfplaats voor gewone dwergvleermuizen (bron www.vleermuizenindestad.nl).

Verblijfplaatsen realiseren achter boeiboorden of sierlijsten

Ook achter boeiboorden of sierlijsten kunnen gewone dwergvleermuizen verblijfplaatsen hebben. De hierboven omschreven criteria zijn hiervoor eveneens van belang. Het heeft een grote meerwaarde wanneer de ruimte achter de boeiboorden van verschillende gevels met elkaar in verbinding staan, zodat vleermuizen overdag, afhankelijk van de temperatuur, van locatie kunnen wisselen.

Verblijfplaatsen bij dakconstructies

Een eenvoudige manier is om bij dakconstructies gebruik te maken van boeiboorden met een ruimte van 1 centimeter die toegang geven tot het dak. Ook kunnen speciale dakpannen e.d. worden toegepast.

Verblijfplaatsen in muren door middel van inmetselekasten

In Nederland zijn nog weinig positieve resultaten bekend van het gebruik van inmetselekasten door de gewone dwergvleermuis. Voorbeelden van inmetselekasten (bron: <http://www.schwegler-natur.de>).

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is de meest voorkomende vleermuis in Nederland. Het is een kleine vleermuis van 3,5-8 gram, ongeveer zo groot als een duimkootje, met een spanwijdte van 18-24 cm. De gewone dwergvleermuis zoekt zijn verblijfplaats in spouwmuuren, in het dak, achter betimmering en daklijsten, maar vleermuiskasten en boomholtes voldoen ook.

Waarmee helpt u deze soort?

Vleermuizen kunnen geen nest bouwen, maar maken gebruik maken van al bestaande holtes. Ze verblijven op verschillende plekken, afhankelijk van de periode van het jaar en de functie (zoals winter- of kraamverblijfplaats).

Het plaatsen van inmetselestenen is van groot belang om deze soort te helpen bij het bieden van een verblijfplaats. Naast het plaatsen van vleermuisvoorzieningen kunt u ook ruimtes in het gebouw vrijlaten voor vleermuizen. Denk hierbij aan open stootvoegen om de spouw toegankelijk te maken, ruimte achter de gevelbetimmering te laten of onder of in (dubbele) daklijsten ruimte te maken.

Meer informatie

Meer informatie over de leefwijze van de gewone dwergvleermuis vindt u op de website van [Vleermuiswerkgroep Nederland](http://VleermuiswerkgroepNederland.nl), een werkgroep van de Zoogdiervereniging.

Gerelateerde maatregelen

- ✓ Aanpassing bouwwijze loze ruimte in overstek of goot voor vleermuizen
- ✓ Aanpassing bouwwijze spouw
- ✓ Aanpassing nokvorst
- ✓ Aanpassing tussenspouw
- ✓ Bruin dak
- ✓ Entreesteen Vleermuizen
- ✓ Geluidswal met vleermuisvoorziening
- ✓ Inbouwkast voor vleermuizen
- ✓ Sedum dak
- ✓ Straatverlichting
- ✓ Tichelaar vleermuiskast
- ✓ Vleermuis inlaatklep
- ✓ Vleermuiskast in schoorsteen
- ✓ Vleermuisruimte achter gevelbetimmering
- ✓ Vleermuissteen
- ✓ Vleermuis wandsysteem
- ✓ Vogeldak
- ✓ Vogel- & vleermuisvriendelijke verlichting van gebouwen
- ✓ Voorkom een koudebrug bij neststenen en inbouwkasten

Relevante voorbeelden

- ✓ Brug over Vlotwatering
- ✓ Tunnel met voorziening voor vleermuizen

Aanpassing bouwwijze loze ruimte in overstek of goot voor vleermuizen

De loze ruimte in de overstek of dakgoot is eenvoudig toegankelijk te maken voor vleermuizen.

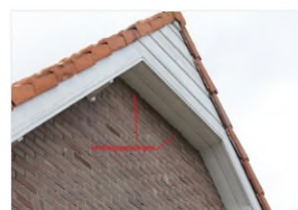
U kunt de loze ruimte in de overstek of uitstekende dakgoot geschikt maken voor vleermuizen door aan de onderzijde een invliegopeningen aan te brengen. Maak bij voorkeur per 2 meter 1 invliegopening. Teveel invliegopeningen leidt tot tocht, te weinig invliegopeningen maakt de kans op ontdekking en gebruik kleiner. De openingen moeten op de muur aansluiten, zo kunnen de vleermuizen op de muur landen en vervolgens naar binnen kruipen.

Afmetingen

invliegopening 2 x 10 (laatvlieger) of 1,5 x 5 (dwergvleermuis en grootoorvleermuis).

Tips

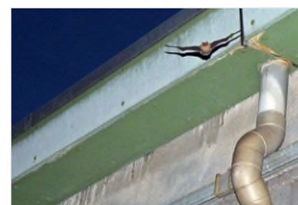
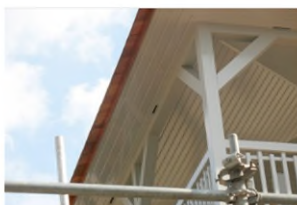
Maak bij voorkeur per 2 meter 1 invliegopening.

Relevante soorten

- ✓ Gewone dwergvleermuis
- ✓ Gewone grootoorvleermuis
- ✓ Laatvlieger

Foto's

Vleermuis inlaatklep

Deze kast is bedoeld voor gebouw bewonende vleermuizen, zoals de gewone dwergvleermuis.

Deze vleermuis kast (Schwegler 1fe) is bedoeld voor in of op gevels en kan worden toegepast tijdens renovaties, isolatiemaatregelen, nieuwbouw en gevelreparaties. De kast heeft een open achterkant waardoor vleermuizen toegang hebben tot bijvoorbeeld holle ruimtes van gebouwen. Het is aan te raden meerdere elementen in te bouwen. Vanwege de geringe diepte van de kast, is deze eenvoudig in te bouwen in bijvoorbeeld isolatielagen van de buitengevel. Het is mogelijk om de kap te bepleisteren, oververven of bekleden, zodat alleen de invliegopening van buitenaf zichtbaar blijft.

Optioneel is een achterwand te gebruiken. Dit kan worden gebruikt wanneer een gesloten eenheid gewenst is. Op deze achterwand is een hangplek van natuurlijk hout opgezet om binnen in de kast een geschikt verblijf te creëren. De montage van deze vleermuis kast plus achterwand is een vinding. De kast dient op de achterwand gezet te worden, waarna de achterwand en kast met twee schroeven en pluggen bevestigd of ingemetseld kunnen worden.

Deze inbouwkasten zijn voor ruige dwergvleermuizen geschikt als zomer- en paarverblijf en in potentie geschikt als kraam- en winterverblijf, al is hier nog vrijwel geen data van bekend. Deze inbouwkasten zijn voor gewone dwergvleermuizen geschikt als zomer- en paarverblijf en in potentie geschikt als winterverblijf, al is hier tevens nog vrijwel geen data van bekend. Deze inbouwkasten zijn voor wat betreft de meervleermuis in potentie geschikt als zomer- en paarverblijf, al is hier nog vrijwel geen data van bekend.

Afmetingen

Breedte 30 cm

Hoogte 30 cm

Diepte 8 cm

Tips

- Deze vleermuis kast is onderhoudsvrij.
- Bouwt u meerdere kasten in, plaats de kasten dan in verschillende windrichtingen.
- Als vleermuizen binnenin het gebouw mogen komen, dan is het model 2FR geschikter.
- Houd de aanvliegroute naar de kast vrij.
- De steen bij voorkeur zo hoog mogelijk in het gebouw inbrengen.
- Bouw de steen bij voorkeur in aan de blinde gevel.

Meer info en waar te bestellen

[Vleermuisinlaatklep van Schwegler](#)

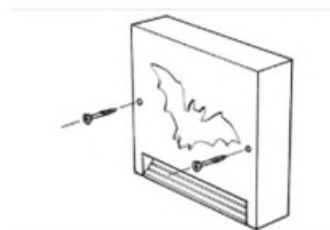
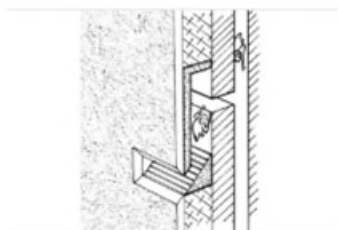
Gerelateerde maatregelen

- ✓ Vogel- & vleermuisvriendelijke verlichting van gebouwen
- ✓ Voorkom een koudebrug bij neststenen en inbouwkasten

Relevante soorten

- ✓ Gewone dwergvleermuis
- ✓ Meervleermuis

Foto's

Vleermuisruimte achter gevelbetimmering

De ruimte achter de gevelbetimmering of het boeiboord kan toegankelijk worden gemaakt voor vleermuizen

Door een opening van 2,5 centimeter vrij te houden tussen de gevel en de betimmering ontstaat een verblijfplaats voor vleermuizen. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger maken hier gebruik van. De dieren hangen aan de gevel achter de betimmering. Zorg ervoor dat het materiaal achter de betimmering ruw is, bijvoorbeeld baksteen of onbehandeld hout. Zorg ervoor de gevel niet verlicht wordt, dat schrikt vleermuizen af. Of maak gebruik van vleermuisvriendelijk verlichting.

Tips

Als de mogelijkheid bestaat, of wordt gecreëerd, kunnen vleermuizen via deze weg ook toegang krijgen tot de spouw.

Gerelateerde maatregelen

- ✓ Aanpassing bouwwijze spouw
- ✓ Vogel- & vleermuisvriendelijke verlichting van gebouwen

Relevante soorten

- ✓ Gewone dwergvleermuis
- ✓ Laatvlieger
- ✓ Meervleermuis

Foto's

Algemene eisen verblijfplaatsen vleermuizen

(bron: Mitigatiecatalogus gebouwbewonende soorten)

Vleermuizen hebben verschillende verblijfplaatsen met andere functies door het jaar heen. Bepaalde eisen gelden echter voor alle verblijven. Verblijfplaatsen kunnen ook door meerdere soorten vleermuizen (tegelijk) gebruikt worden. Daarom zijn de verblijfplaatsseisen niet per soort maar per doelfunctie omschreven. Daarbij is nog een losse opsomming met andere mogelijke functies voor de beschreven drie soorten gegeven. Voor de meeste verblijven geldt dat deze ook geschikt kunnen zijn voor andere vleermuissoorten.

- *Algemene eisen: plaatsing verblijf*
 - Hoogte van invliegopeningen op minimaal 3 meter zodat vleermuizen voldoende ruimte hebben om te vallen en weg te vliegen.
 - Aanvliegroute vrije vliegruimte en de locatie vrij van kunstlicht¹⁰, vrij van verstoring en buiten bereik van predatoren.
 - De in- en uitvliegopeningen zijn vrij van obstakels als takken of bomen.
 - Licht: er mag geen lichtbron vlakbij zijn.
 - Verschillende microklimaten bieden (clustering met verschillende richtingen).
- *Algemene eisen: invliegopening*
 - De toegang tot de invliegopening dient uit ruw (niet scherp) materiaal te bestaan zodat vleermuizen grip kunnen krijgen met landen (bijv. hout, stenen, metselwerk, houtwolcement etc.).
 - Invliegopening invliegsteen of horizontale open voeg: minimaal 10 cm breed en optimaal 2,5 tot maximaal 3 cm hoog. Ingang licht schuin omhoog oplopend tegen inwatering en gebruik door vogels.
 - Invliegopening stootvoegen: minimaal 2,5 cm breed tot maximaal 3 cm breed en hoogte zelfde hoogte als de steen.
 - Invliegopening dakpan(rand) en daklood; opening minimaal en optimaal 2,5 cm onder pan of loodslab en minimaal 5 cm breed. Langs dakrand meerdere of doorlopende invliegrand.
- *Algemene eisen: verblijfplaats*
 - Eenzelfde gebouw kan meerdere typen verblijfplaatsen herbergen in meerdere aantallen.
 - De verblijfplaats mag niet toegankelijk zijn voor mensen.
 - Voorzieningen dienen geïntegreerd in de constructie plaats te vinden. Dus onlosmakelijk en duurzaam onderdeel van het object uit te maken.
 - Materiaal dient geschikt te zijn voor vleermuizen:
 - De binnenkant moet ruw zijn (geen glad beton, folie, kunststof, volkern, of glad hout), niet geverfd en duurzaam.
 - Verblijfplaatsen zijn gemaakt van duurzaam materiaal zoals houtwolcementplaat, wedi-plaat, houtbeton of opgeruwd betonmultiplex.
 - Het toepassen van ondervorsten, dakfolies en dampremfolies en losse isolatie en purafdichtingen dient achterwege te blijven uit de verblijfsplekken onder het dak en in de gevels.
 - Indien dit niet kan moet het afgedekt worden met fijnmazig kunststof gaas met een maximale maaswijdte van 2 mm om verstrengeling te voorkomen. Dit gaas dient voldoende duurzaam te zijn en mag niet makkelijk breken of losgetrokken worden.
 - Eventueel gebruikte houtbehandelingsmiddelen moeten zoogdiervriendelijk zijn. Te herstellen of te vervangen verblijfplaatsen onder dakbedekking (met name voor laatvlieger) onder de dakpannen dienen gelijkwaardig te zijn aan bekende verblijfplaatsen onder type RBB-dakpannen en sneldekdakpannen. Hout of ruwe dakbeschoot bedekking, overbrugging spouw, geen gladde folies of kunststof afsluitingen, doorgang onder gehele dakbedekking mogelijk, meerdere uitvliegopeningen).
 - Met name de omkasting aan de onderzijde dient vloeistofdicht te zijn.
 - Exacte maatvoering afhankelijk van benutting bestaande en te realiseren holle constructie ruimten zoals overstekken, dakranden, overtollige isolatieplaatranden, schoorstenen, verlaagde plafond, loze zolderruimten, etc.